



tális épületek, melyeket az egyház, az oktatás, a művészetek céljaira ő emeltetett, az iskoláknak és nevelő intézeteknek minden neme, a népiskolától föl az egyetemig s bele értve a különböző szakiskolákat is, melyeket életre hívott, létrehozott, vagy reformált, kibővített és fölemelt; a közoktatás szervezése s más nevezetes alkotásai; az állam és egyház közti viszony tapintatos, de céltudatos vezetése s általában az a szellem, mely a nemzeti tevékenységnek minden ágában, még a szorosban az ő ressortjához nem tartozókban is ezertette elevenítő hatását, — maradandó emlékei lesznek az ő tizenhat esztendőn keresztül buzgó folytatott miniszteri működésének s azt korszakot alkotóvá fogják tenni a magyar művelődés történetében.

Minden iránt eleven érteke volt, a mi a nemzeti léttel kapcsolatos vala. Közéletünknek nem volt oly fogyatkozása, melyet észre ne vett, melyre rá ne mutatott s melyen segíteni ne igyekezett volna.

Nagy és kis dolog egyként érdekelte. S a mikor felsőbb oktatásunk európai színvonalra emelésében fáradozott, a midőn a budapesti egyetemet a legelső rangjára fejleszté s fölszerelte tudományos gyűjteményekkel, laboratóriumokkal, ellátta klinikákkal, kórodákkal és kitűnő tanárokkal, ugyanakkor ráért a kincsesel is foglalkozni, melylyel hazánkat a gondviselés ásványzeiben megáldotta s bántotta őt, hogy azokhoz külföldi palaczkokat használnak. Midőn fölláttotta a festészeti mesteriskolát, s az ipariskolák egész sorát: ugyanakkor érdekelte őt a pesti por is s a főváros egészségügyével foglalkozott. Ipart fejleszteni, földművelési érdekeket támogatni, kiállításokra buzditani, a népszaporodás kedvezőtlen arányainak okai ellen hadat indítani: azt ő mind bele vonta a maga gondoskodása körébe, noha természete szerint mindez inkább más miniszterekhez tartozott. Valóságos univerzális látókörű ember volt s e tekintetben figyelmese ép úgy mindenre, nagy dologra és apróságra kiterjedt, mint a Széchenyié.

Trefort Ágoston 1817-ben Zemplénmegyében, Homonnán született. Apja egy beköltözött francia család ivadéka, gyakorló orvos volt, kinek házárt nem csupán a betegek, de a környékbeli nemes urak is szívesen fölkeresték, mert ott magas műveltséget, francia eszprít-találtak. Tizenéves volt, mikor szülei az 1831-iki kolerában egyszerűen elhalván, Csáky Antal gróf neje, a jöteknységéről és nagy alapítványairól híres Csáky Petronella grófné vállalta el gyámságát s attól fogva a tehetséges és szépeméltű fiú, ki Eperjesen és S.-A.-Ujhelyen kezdte meg tanulmányait s Egerben folytatta, szüneideiben a grófi háznál volt, míg szüleitől maradt esinos öröksége a legjobb kezelésben, maga pedig a legjobb nevelésben részesült. Gimnáziumi s az akkor ezekkel összekötött bölcsészeti-tanulmányai első évét Egerben elvégezve, a fiatal Trefort a pesti egyetemre, a jogi tanfolyamra került. Elég jómódu levén arra, hogy ne legyen kénytelen iskolái befejeztével azonnal kenyérkereset után nézni, ő az iskolával nem tekintette befejezettnek kiképzését. A klasszikus latinon kívül több modern nyelvet is, jelesen a németet és francziát elsajátítván, melyekhez később az angol és olasz fűzte: midőn 1836-ban (alig 19 éves korában) az egyetemről kilépett, nagyobb utazásra indult s Németország nagy részén kívül Angol- és Franciaországot is bejárta, sőt Stockholmba és Koppenhágába, Pétervárra és Moszkvába is ellátogatott, s több mint egy évi utazás után, melynek csak világlátás és ismeretszerzés volt a célja, 1837 végén Felső-Olaszországon át tért haza, megrakodva a látottak és tapasztaltak egész kincsével.

Utazási benyomásairól rendes jegyzeteket írt. Némelyeket a jegyzetekből a „Társalkodó”-ban, s az Eötvös által szerkesztett „Árvizkönyv”-ben közre is bocsátott s 1881-ben „Emlékbüszdek és tanulmányok” című kötetében újra kiadott. Ez „Utazási töredékek” az első irodalmi kísérlet, mely Trefort megfigyelési s gondolkodási módjába bepillantani enged. Később az élet és a tapasztalás még többre tanította. Kezdeményező

szellem lett; de kiindulási pontjai mindig a látottakban és tapasztaltakban gyökereztek.

Hazatérve, 1837-ben a m. kir. udvari kamaránál lett alkalmazott; ezt az iroda-munkát azonban, mint nem neki valót, hamar odahagyta s nemzetgazdasági és politikai tanulmányokba merült. E közben jött szorosabb érintkezésbe ama fiatal nemzedékkel, mely a negyvenes évek politikai mozgalmainak főtenyezője lett; maga is egyike lón a közönség legismertebb hordozójának. Ő pendítte meg 1840-ben a „pesti műegyetem” megalakítását, olyan időben, midőn ennek szükségét még kevéssé érezte a közélet. Rokonszellemlű legbensőbb barátjaival: báró Eötvössel, Lukács Móricczal és Szalay Lászlóval, egy európai színvonalon álló tudományos folyóirat, az első „Budapesti Szemle” kiadására egyesült. Ők négyen honosították meg nálunk a modern irodalmakban oly nagy szerepre hivatott „essay”-(tanulmány) irodalmat. Trefort e folyóiratban az „Anyagi érdekek” s a „Birhatási jogról Magyarországon” értekezett alaposa tanulmány-cikkében. Tudományos munkálkodása annyira ismertette tette nevét, hogy már 1841-ben a magyar tudományos akadémiáé levelező tagjává választotta, a hol székét „A nemzetgazdaságnak rendszerei” című értekezésével foglalta el. Ez időtájt jelent meg tőle a „Pillantások az angol alkotmány kifejlesztésének történetéről” című műve. Rendes dolgozóvá válik a Kossuth „Pesti Hírlap”-jának. A bankügyről külön röpiratot írt s e kérdésnek hazánkban első s egyik legalaposabb fejtegetője volt. Midőn Kossuth megvált a laptól s Szalay László vette át a szerkesztést, Eötvös, Lukács Móricz, Csengery Antal mellett Trefort volt egyik főtárgya ama lelkes kis csoportnak, melyet akkor „doctrinaire”-nek neveztek el s mely a „Pesti Hírlap” körül csoportosulva, politikai és társadalmi téren teljes újalakulást kívánt, képviselői alkotmányt európai modern intézményeket.

E közben az 1843—44-iki országgyűlésre Zólyom szabad királyi városa megválasztotta követének s nagy része volt a kereskedelmi ügyben kiküldött bizottság munkálataiban. Visszatérve a fővárosba, munkássága nagy részét a „Pesti Hírlap”-nak szentelte, melyben irodalmi, történelmi, jogi s nemzetgazdasági cikkeivel és cikksorozatokkal vett részt. Közgazdasági dolgozatai közül az időkaból a tartalmasabbak egyike Chevalier Mihály (a francia nemzetgazdasági író) műveinek bíráló ismertetése; továbbá az örökösödési jogról írt tanulmánya és ebből kifejtett tárgyalásos polemijája a konzervatív lapokkal, jelesen a gróf Dessewffy Emil vezetése alatt álló „Budapesti Híradó”-val. A reformszék között nagy tért foglalt el akkoriban az „Ösieség” című értekezése és napikérdést, melyet szintén csak 1848 oldhatott meg gyökeresen, alaposan tárgyalják. A másik divatcikk volt akkoriban a „Védegyelet”, melyet Kossuth alapított, Széchenyi élesen megtámadott, Deák védelmezett. S Trefort is, noha a „Pesti Hírlap” emberei a főkérdésben (a municipium s képviselői rendszer kérdésében) Deákkal sem értettek egyet, Deák védelmére kelt Széchenyi ellen egy ép oly érdekes, mint élénken írt cikksorozatban.

Irodalmi cikkeiben Trefort a Macaulay-essay-it, Thiers nagy művét a konszultus és császárságról, Louis Blanc „Tíz év történeté”-t, Schlosser „XVIII. század történeté”-t ismertette vagy elemezte, levonva tanulságait; de nem vette meg a szépirodalom körébe tartozó dolgokat sem s Disraeli „Conningsby”-át, s Auerbach „Falusi történeté”-it is felvette ismertetési körébe, szeretvén kiterjeszteni figyelmét mindenre, a mi a kiváló elméket érdekelte. Azon nagy hasonlatosságát fogva, mely hazánk és Anglia alkotmányának eredete és fejlődése között volt, kiválóan hasznos tanulmánynak tartván az angol forradalom történetét a magyar olvasó közönség részére: nagy költséggel forrás-műveket szerzett be, hogy e nagy alkotmány-forradalom történetét önállóan megírhasssa; s műveivel annyira haladt, hogy már az első kötetet saját alá is elkészítette, midőn az 1848-iki átalakulás elvonta őt az íróasztaltól s a tevékenység terére sodorta, később pedig Pestnek 1849-ben Windischgrätz által történt elfoglalatása, majd bombázatása alkalmával kéziratát, rendkívül becses könyvtárával együtt, a feldunai Wodianer-házban a bombázott martaléka lett.

1848-ban az első közt volt, kiket a nagy nemzeti átalakulás gyűjtébe vont s Klauzál

mellett a kereskedelmi miniszterium államtitkára lett s mint ilyet a pesti-lipótvárosi választó kerület választotta képviselőjévé. Az események rohamosan követték egymást. A második miniszterium megalakulása sok nehézséggel járt. Trefort e alatt önállóan vezette az ügyeket a kereskedelmi miniszteriumban; de az események válságos fordulásakor, szinte sejtve a beálló katasztrófát, követte sógora és barátja, báró Eötvös József példáját s családjával együtt külföldre költözött.

1850. őszén hazájába tért s felesége birtokára, a békésmezei Csabacsudra vonult, hol folytonos tanulmányokban, a társadalmi és közigazdasági közreműködésben keresett szellemének foglalkozást. Fokozott hűvel dolgozott a Körös-Berettyó szabályozási munkálataiban, a békési gazdasági egyesületben. A csabacsüdi igénytelen kastélyban a mult családokait s a közel jövő kilátásait törhetlen reményű honfiak beszélték meg s készítették elő az átalakulásra a társadalom tényezőit. Elkövetkezett az 1859-diki olasz háború, mely a Bach-korszaknak véget vetett s Magyarország alkotmányának visszaállítását, legalább rövid időre, kilátásba helyezte. 1860-ban őt választották meg Békésmezei alispánjává, 1861-ben a gymai kerület országgyűlési képviselőjévé. Ettől fogva egy percére sem vonult vissza többé a közéletből.

Az 1861-diki és 1865-diki országgyűlés négy évi szünetében Trefort egy oly alkotást hozott létre, mely nemzetgazdasági téren is örök emléke marad tevékenységének. 1862-ben ugyanis a gazdasági viszonyokban, jelesen a termények forgalmában nagy pangás állott be hazánkban. Trefort főleg az Alföld viszonyait tartva szem előtt, kutatta a módokat, mikép kellene s lehetne segíteni. Hazánk nagyon kevés vasutal birt akkor. A szabadalmazott osztrák vasútársaság majdnem kizárólag uralkodott Magyarországon termékeny rónája fölött, egyetlen vonalával. S Trefort bizonyára nem helytelenül vélekedett, hogy a magyar alföld gazdasági viszonyai javítására a legegyszerűbb eszköz összeköttetésbe hozni azt a tengerral. Ágyában megszületett az alföld-fümei vasút terve, a mi részben legalább sikerült. 1862-től 67-ig majdnem kizárólag ez eszmének s terve kivételének élt fáradságosan. 1867-ben létrejövén az alkotmányos kormány, az fölkarolta e félben levő vonalt, melynek hasznosságát és fontosságát mindenki elismerte. A vasút Nagy-Váradtól Eszékig 1869-ben megnyitották és átadták a forgalomnak.

Még nagyobb feladatok vározkáltak azonban a tevékeny szellemű férfira, kinek neve e közben országosan ismeretes lett. Eötvös József báró 1871. febr. 2-án bekövetkezett halálával Andrassy Róbert Trefortnak ajánlotta föl a vallás- és közoktatásügyi tárczát, melyet ő azonban visszautasított. Állítólag nem akart szerettet barátja és sógora még meleg székében ülni, annyival kevéssé, mert egy és más kérdésben eltérőn gondolkodott s nem kívánt Eötvös hagyományainak csorbította lenni. Őt kinevezték meg Gorove lemondása után a közlekedési miniszterium tárczájával is, de ezt az ajánlatot sem fogadta el. De mikor Pauler 1872-ben búcsút vett a kultusz-tárczától, Trefort vette át a neki való feladatot, 1872 szeptember hónapjában.

Itt kezdődik igazán Trefort közhasznú munkásságának korszaka. Eddigi foglalkozása s tanulmányai inkább a közigazdasági tárczára láttak őt utalni; de kitűnt, hogy azok, a kik Trefortot a közoktatásügyi tárczára kinevezték, a leghevesebb választást tették. A közoktatásügy élére kell az oly férfi mint Trefort, ki eleven értekezéssel bír az ország minden szükséglete iránt, kinek eszméi vannak, kinek liberalizmusa meg nem török semmiféle retrograd törekvés előtt s a ki tudja, hogy e tárczánál úgy szolgálja legjobban hazáját, ha folyvást előre ösztönöz, s egyre a jövő útjait világítja meg. Trefort ezt tette. A népoktatás terén az ő előterjesztésére jött létre a néptanítók nyugdíjazásáról, özvegyek és árvák ellátásáról, a népiszkolai hatóságok ügyköréről, a magyar nyelv kötelező tanításáról, az állami népiszkolák állításáról szóló törvény s e törvényhez hasonló jelentőségű az a rendelet, mely által a határvidéki népiszkolák viszonyait szabályozta.

A közepiskolai törvény hosszas küzdelem után szintén Trefort alkotta meg és vitte keresztül. E törvény képezi közoktatásügyi törvényhozói működésének legkiemelkedőbb pontját (1883-iki XXX. t.-cz). Említésre méltók ama rendeletei is, melyek a közepiskolai ügy rendezé-

sére lényeges befolyással voltak. Mindjárt minisztersége elején elrendelte a reáliskolai tanfolyam nyolcz évre kiegészítését; 1875-ben a kétéves közepiskola egyenrangúvá tételét s ugyanaz évben a tanári módszeres értekezletek tartását, melyet az idén módosított; 1875-ben az átídomított reáliskolai új tantervet nyertek, mely a későbbi, maig érvényes reáliskolai tanterv alapjainak tekinthető. Tavaly kiadta ehhez az utasításokat is, valamint a gymnázium tantervét is tavaly állapította meg s adott hozzá többszörös átdolgozáson keresztül utasításokat. Fontosak a közepiskolai tanárképzés terén tett intézkedései. Csak 1873-ban 22,865 frtot fordított arra, hogy külföldre utaztatott huszonkét közepiskolai tanárjelöltet. Rendezte azonkívül a közepiskolai tanárképzés ügyét s terve volt egy internatussal egybekötött tanárképző-intézet felállítására.

A felsőbb oktatás terén oly sokat tett, hogy kivált az egyetemi oktatás állapota összehasonlíthatatlan azzal, melyben találta. Főérdeme e téren a számos építkezésre s egyúttal az egyetemi katedrák számainak szaporítására tartozik. Azok az orvosi, vegytani, élettani, műegyetemi, legújabbban a tudomány-egyetemi építkezések, melyek kizárólag az ő tevékenységének köszönhetők létrejöttüket, mindvégig maradandó emléket örök meg nevének. A jogi szakoktatásra vonatkozólag ezenkívül új tanulmány- és vizsgarendszert dolgoztatott ki s léptetett életbe. Terve az volt, hogy az ifjú nemzedéknek lehető legraktikusabb pályára terelje, ezért nehezítette meg a jogi tanfolyamot, ezért akarta a jogi iskolák számát kevesebbiti, a minthogy a nagyszabedű állami jogakadémiát meg is szüntette. E mellett törekvéseinek élénk tárgyát képezte nemcsak a jogi, de általában a felsőbb szakoktatás emelése. Az ő idejére esik a kolozsvári egyetem működésének megindulása is.

Trefort nem hiába merült kora ifjuságától fogva nemzetgazdasági tanulmányokba, nem hiába hirdette, hogy a műveltség, egészség, gazdagság a nemzeti jólét sarkpontjai: nagy buzgalmat fejtett ki s határozott sikert ért el az ipari oktatás terén. A mit ipari oktatásnak nevezünk, a szó valódi értelmében, az ő minisztersége alatt jött létre s fejlődött ki hazánkban. 1884-ben közel 1000 népiszkolában folyt iparitanítás, 59 népiszkola lón keresett ipartanulmány. Ő állította fel közép- ipariskoláinkat; szervezett gépész- ipariskolát; 1878-ban berendeztette a műiparmúzeumot, stb.

A budapesti országos mintarajztanoda és rajz-tanárképző 1872. végén nyílt meg s 1876-ban költözött be a műcsarnok melletti izléses házába. A képzőművészetek emelésére pedig, nyugodtan el lehet mondani, hogy senki sem tett annyit a hazában, mint Trefort. Ösztöndíjakkal buzditotta fiatal művészeinket, támogatta a képzőművészeti társulatot s aztán a művészakadémia létesítésére az első lépést megtette, a mikor a mesteriskola igazgatójának Beczur Gyulát meghívta. Nagy a száma amaz intézkedéseknek, melyekkel a műépítészett kiváló elméket létrehozta. A lipótvárosi épülfelbelen levő bazilika, a ferencvárosi román stíli pompás templom, a budavári Mátyás-templom, az ő minisztersége alatt jöttek létre. Hasonlóképp az ő tevékenysége folytán jött létre a zeneakadémia.

A bécsi Tereakadémia magyar alapítványainak kérdését akként oldotta meg, hogy a báttaszéki uradalom kiszakított az akadémia alapjaiból s kezelése a magyar kormányra bízott. Ugyanígy revindikálta a zalavári apátság javait a götsweihi bevezetés szerzett, a szentgotthárdi apátság javait a Heiligenkreuz nevű alapítványból. Hasonlóképp szerezte vissza a skót bevezetéstől a telki apátságot. A közalapítványok kezelésére azt a módot találta ki, hogy egy 18 tagból álló, ő felsége kinevezésén alapuló bizottság ellenőrizze a javak kezelését.

Nálunk, mint tudjuk, a közoktatásügyi tárczája össze van kötve a vallási ügyek tárczájával. E sok nyelvű és sok vallású országban kiváló tapintat és erély kell ahhoz, hogy a különféle felekezeti törekvések közt a kultur-harcz ki ne fejlődjék s a mi fő, az állam tekintélye fokozódjék. Trefort ennek is megfelelt, s liberális eszméit föl nem adta soha. Magyarországon az ő tapintatos vezetése alatt azt a ritka tümenényt mutatta, hogy míg a nyugaton minden ország többé-kevésbé vallás-felekezeti vitákkal volt kénytelen küzdeni: Magyarországon e vallás-harczok mindjogban háttérbe vonultak s az államszeme egybe erősbodott.

Trefort volt az első magyar miniszter, ki hi-

## RAJZOK LENGYELORSZÁG TÖRTÉNETÉBŐL.

X.

## Egy lengyel király leánynevezése.

IV. Ulászló lengyel király 1644-ben vesztette el első nejét, ausztriai Czeclia Renatát, s a lengyel nemzet már nem is gondolt arra, hogy helyét egyhamar pótolva lássa, midőn egy Zavadzky nevű lengyel nemes véletlenül Varsóba hozta Gonzagua Mária Lujza arczképét. A királyt meglepte a női szépség varázsa, mely az arczképből sugárzott elé, s néhány napi gondolkodás után elhatározta, hogy követeket küld Párisba, kik megkérjék számára a szép hercegnő kezét.

A házassági szerződést Fontainebleauban 1645 szept. 26-án írta alá XIV. Lajos. Egy hóval később tartotta bevonulását Párisba a lengyel követtség, s a házassági szertartás a Louvre kápolnájában ment végbe a francia király, az akkor még csak 6 éves XIV. Lajos és anyja, a regensnő, ausztriai Anna jelenlétében. Opalinsky képviselte az alkalommal Ulászló királyt, a nászszertartás szerepét maga ausztriai Anna viselte nagy fényvel és bőkezűséggel.

Családi élete a mily kedvező kilátások közt alakult meg, később annyi csapásokkal lett megátogatva. 1847. március 14-én nősült meg, nőül vevén Rosty Lónát s ez által sógorába jött benső barátjával, Eötvössel. A fiatal pár Olaszországban tett nászutazást. A forradalom viharai elől menekülve, nejét, kis családjával együtt, magával vitte s részint Németországban, részint Svájcban, — nagybőrra azonban utazásokon töltötték idejüket. 1850-ben Strassburgban, a steinbachi Ervin által épített dom báludatába merülve, mondá a fiatal nő, a ki nem sokára harmadszor volt anyává leendő: „Ha fiam lesz, Ervinek fogom nevezni” — s úgy lett. Fiók született s Ervin lón, kinek atya, midőn Boszniában 1878-ban meghalt, egész emléket állított „Tanulmányai” előbeszédében.

Neje is korán elhalt. Egyik veje, Baththyány gróf hasonlóképp kora halál áldozata lett; egy lánya pedig élete virágában pusztult el. Ennyi baj, csapás közt csupán kimeríthetlen munkáereje, lázas teremtő heve őrizte meg az elcsüggedéstől.

Nem a magas hivatali állás, hanem a művelődés terén kifejtett buzgó és hasznos munkásság előtti hódolás vala, mely őt 1885-ben a magyar tud. akadémiának gróf Lónyay Menyhért halálával megürült elnöki székébe emel. Valószínűleg megválasztották volna akkor is, ha miniszteri állásáról előbb lemond vala. De így csak szerencsének mondható, hogy legelőkelőbb tudományos intézetünk élére ugyanaz a férfi helyeztette, a ki ugyanakkor az ország egész közoktatásügyének is élén állott.

Az akadémiához hasonló természetű tisztán tudományos intézeteknél szert lábra kapni az a hajlam, hogy inkább az elvont irány felé huzzanak, az elméleti tere vonuljanak vissza s a gyakorlati léttel ne igen ápolják az összeköttetést. Ha az ily intézet elnöki székébe oly ember ül, a kinek, mint a közoktatás miniszterének, legfontosabb feladata az, hogy épen a gyakorlati élet számára neveljen embereket s az életben hasznosítsa a tudományokat és ismereteket; nagyon valószínűnek látszott, hogy Trefort előnké választásával a mi akadémiánk megóvatik attól a veszélytől, hogy mint néhány külön tudós elzárkózott társulata, az életre meddő maradjon.

És Trefort csakugyan ily irányban igyekezett sarkalni az akadémiát s azon volt, hogy mentől több kapcsolatot hozza a nemzeti léttel s annak gyakorlati igényeivel. De a mellett nem feledkezett meg az akadémia alapeljáról is, mely a tudományok fejlesztésében, előre vitelében áll. Hangsúlyozta a szabad kutatást s az az emlékezetes szava, melylyel utolsó elnöki megnyitó beszédében oly nagy port kavart föl, az a vād gyanánt hangzó állítás, hogy „mi nálunk nincs szellemi szabadság”, szintén abban a törekvésben lél kutféj, hogy az akadémiát tetterének minél nagyobb kifejtésére buzdítsa. Sarkantyú volt ő közéletünk terén mindenütt, az volt az akadémia elnöki székében is.

Munkásságára áldással fog visszazöndölni a késő nemzedék s ez az egyedül vigasztalás ama nagy veszteségért, mely elhunytával egész szellemi életünket érte.



GONZAGUA MÁRIA LUJZA.

De fájdalom, Ulászló királyllyal is az esett meg, a mi annyi közönséges férjfel, s a mit a magyar közmondás „eső után köpönyeg”-nek szokott nevezni. Már-már bevezették ténylekkel állt szemben, a mikor eszébe jutott, hogy Guébriant marsall özvegyét, Du Bee Renée-t, mint rendkívüli követnőt Párisba küldje, azzal a hálatlan feladattal, hogy neje előléte iránt tájékozást szerezzen magának. A rendkívüli diskret természetű megbízást meglehetősen kényes körülményeket derített fel.

Kitűnt, hogy a szépséges hercegnő multjában volt valami, a mit ma „viharos”-nak szoktak nevezni. Legelső hódítása Orleans Gaston volt, XIII. Lajos atya, még mint praesumptív koronörökös, de ez elpártolt tőle, s utána D'Effiat Henrik, Cinq-Mars marquis, s XIII. Lajos főlovászmestere ömlengései hallgatta meg. Ez a fejedelem, bár Cinq-Mars kegyence volt, mégsem akadályozta meg azt az ítéletet, melyet Richelieu engesztelhetlen gyűlölete hozott ellene, s mikor napvilágra jöttek Cinq-Mars nagyvárügy tervéi, melyektől Mária Lujza sem volt idegen, a szerencsétlen lovagot egy hajóba csukatta, s úgy vitette Tarasconból Lyonba, a hol 1642. decz. 12-én lefejeztette. A kivégzés napján XIII. Lajos előhuzta öráját, egész hidegvérrel csak ennyit mondott:

— „Egy óra múlva a főlovászmester úrnak nem a legjobb időtöltése lesz!”

Cseppet sem lehet csodálkozni azon, hogy Ulászló királyt kissé feszélyezték ezek a napvilágra jutott adatok, s igen eredeti gondolatra jött, hogy lerazza magáról a kellemetlen viszonyt. Gutarohamot szinlet s ez ürügy alatt akarta nejét visszaküldeni Franciaországba. Csak Guébriant marsallné fáradozásainak sikerült végre elismetni a dolgot, s megakadályozni a még nagyobb botrányt.

A leánykérő lengyel követtség fényéről és ragyogó pompájáról, melylyel egész Párisban feltü-

nést okozott, érdekes leírásokat olvasni egykoriak följegyzéseiből. Alkonyattájban érkeztek meg Párisba, hol fogadásukra messzire menő előkészületeket tettek. Elöl a hajdu-kapitány, sárga selyem dolmányban, czoboly-prémes mentével, s drágakövek és csattok által tartott kócsagos forgóval fejen. Kezében mindkét végén aranyozott ezüst buzogányt tartott, míg oldaláról nagy türkizekkel kirakott tarsoly lógott alá. Kiséretében harmincz gyalogos volt vörös posztó-ruhában, lebegő nyitott ujjakkal, jobb vállukon karabély, a balon nehéz bárd. Fejök borotválva, csak tetején egy hosszú tinescel s hosszú bajusz. Négy ember ugyanolyan öltözetben egy-egy czimert vitt sárga és piros mezőre osztva. Utánok következett a warmiai püspök, majd egy más lengyel követ karmazsin selyem *zupánban*, czoboly-prémes bársony mentével, továbbá egy arannyal gazdagon sujtásozott, zöld bársony mentés karabélyos kapitány, gazdagon szerszámozott lovon, s némi távolságban tőle huszonhat vörös sujtásos karabélyos, övükben törrel.

Jött aztán huszonnégy ember élén *Trzebiec*ki, ibolyaszínű selyemben, kezében aranyozott nyelű aczéllapáccsal, *Bilinszky* lovászmester, maga előtt kantárszáron vezetett gyönyörű fehér arab lóval, kalpagján kócsagtoll és káprázató fényű drága rubinforgó, barna prémes borselyem *zupánban*, vállára vetve aczélszurke bársony mentéje, s lova is elborítva ezüsttel, arannyal és drágakövekkel. Keves távolságra három zenész követte, tarka-barka öltözetben, utánok egész serege a Párisban tartózkodó lengyeleknek francziás szabású öltönyökben, stb. Szodrowszky kapitány pompás arab mént lovagolt, apró ezüst felhaldakkal behintett szerszámmal, oldalán három gyalogos lépdelt, aranytől ragyogva s drágakövekkel kirakott hosszú alabárdokkal.

Közben a francia urak, s azután az ifjabb *Opalinszky*, *Sielsky*, *Kosztka Szaniszló* és *Steinberg* gróf jöttek, mindannyian zöld testhez álló dolmányban, virágos arany brokát mentével, tetőtől talpig gyémánt, smaragd és rubinkövektől csillogva, diszes arabs lovakon, melyeknek nyakát aranylánc fogta körül. *Traginszky* szintén czobolyprémes arany brokátban volt, gyémántos forgóval, arany-csillagokkal behintett szerszámmal díszített lova a királyi palota előtt elhaladva térdre esett és fejét földig hajította meg.

Maga a püspök legszebb díszöltönyét vette magára, földig érő ibolyaszínű selyemből, fején szürke sapkával és vállán hermelin-prémmel. Nyakában gyémánt-nyaklánc függött, mellén pedig remekül dolgozott arany kereszt ragyogott. Magának a küldöttség vezetőjének, *Opalinszky*-nak öltözte minden képzelhető felülmúlt fényben. Lovának lábán négy arany-patkó volt, melyek közül egy lemaradt az uton, gyöngén levén csak folszegezve, hogy azzal is mutassa gazdáját bőkezűségét.

Két nap múlva a követtség be lőn mutatva a szép mantuai hercegnőnek s latin beszédben kérték fel, hogy fogadjon el egy 100,000 tallér értékű gyémánt keresztet.

1845 nov. 27-én a hercegnő, mint Lengyelország királynéja, már utban volt Krakó felé. A házasság létrejötte mellett maga a francia diplomácia buzgólkodott legtevékenyebben, alkalmat vélvén találni



ÉLETKÉPEK: 3. NAGYMAMÁT FÉSÜLI.

benne arra, hogy befolyását Lengyelországra kiterjeszse, s *Ulászló*, ki már ekkor 51 éves volt, s kinek egy más fejedelmi vérről, *Krisztina* svéd királynővel is tervezett egybekelését, mely által kilátása lett volna Svédország trónját elfoglalni, ez utóbbinak igen fiatal kora akadályozta meg, végre is kénytelen volt beenyugodni az elhamarkodott viszonyba.

## ÉLETKÉPEK.

## III.

## Nagyamamát fésüli.

Szombat este van. A kedves vasárnap előre hinti boldog csendjét, derűjét a kis szobába, melynek ablakában már virít, illatoz az ünnepi bokréta.

Úl az öreg székben az öreg szüle és öltöget. Hála istennek! — nem a szemfödőjét varrja, hanem inkább annak a vásott *Laczi* gyereknek a vásott nadrágját.



ÉLETKÉPEK: 4. HAZATÉRÉS AZ ISKOLABÓL.

Hol meg nem huzcolta azt az a kis imposztor! A legerősebb aba-posztóból való, mégis hogy megrongálta! Hátha vashól kovácsolták volna, nem elnyívi az a gézengúz? Mert a posztó-csináló, akármilyen erőse szötte, még sem arra szánta azt a materiát, hogy száraz malmok bálványának a feje körül sikálják le róla a szőrt, ott, hol a verebek laknak apró, közös fészkeikben és rakják le az ő piczike pettyes tojáskáikat; — vagy eszükáljanak le benne a megtámasztott, gyakorlatlan deszkaszálon, melynek forgácsai nem csak a kelmet hasogatják meg, de némelykor azt a bőrt is, melybe nem férhetett a pajkos fiúcska.

A türelmes, elnéző nagymama főt hátára rakja a főt, míg másik unokája, a poszoga *Boriska*, az öblös székben fölállva, mögéje kerül «nyanyónak», hogy hadd ő fésülje meg a deresedő haját tetejében a vén fejnek, melynek minden egy gondolatja az ő elhalt menyecske lányának árva soron maradt gyermekei.

S hogy a bontó fésüt bele akasztja az öszülő fűrtökebe: *Boriska* inkább összegabalyozza, sem hogy megsimáná a fehér szálakat. Mekkoraikat rángat rajtuk! Az öreg szüle örömmel türi mégis.

Mert hiszen nem csak szálanként a haját, csöppenként a vérét is örömet adná oda, hogy kedvében járjon a kis anyátlanak.

## IV.

## Hazafelé.

Nincs elég távol a falutól a tanya, hogy külön iskolája legyen; de elég távol arra, hogy hosszú gyaloglás-számba menjen az utja.

Hanem oda sem néz neki a szántó-vető gyermeke. Kicsi korától megszokja. Sanyaruságainak sorában bár ez volna a legesekélyebb! A paraszt aprósága, mint a bárány vagy gödölye, korán szokja meg a futkosást, csak az anyja körül lehesen mindig. Mikor két óra járásnyira viszi az asszony a kantárba akasztott ebédét az ő urának: ott poroszkál mellette a csöpp leányka, fúcska, s még ki sem melegszik bele, ha csak attól a kedves biztatástól nem, hogy eszik apával madárláttá kenyeret — mert ahhoz fogható eseméget nem tart még a csöngettyűs botos sem, pedig annak a polczán hivatogón piroslik a czukros mandula.

Tavaszi est van. A nap korán száll alá, s korán kél a hold. Vékony párázattól elfogott világa enyhén szűrődik le a tájra. Az üres tejes-csöbröket emelve a maga s a szomszédok gyermekeit kíséri haza a fiatal majorosné, rendre, csendre intve az iskolajáró népséget. A kis lányoknál még beválik a csillapító beszéd; hanem a fúszágon nem igen fog, mert a gyerek-féle valami híját érzi annak az óráknak, a melyben nem dulakodott, akár merő pezsdülő pajkosságból, akár valami gomb- vagy vastoll-különbözet miatt.

Az apróság a nénye kótenyéhez törleszkedik ilyenkor nagyfelve, a lányok meg aggodó kíváncsisággal nézik a küzdelem esélyeit.

Acsata ad lig áll, míg a majorosné, ki csak a hazatérés idejére vállalt felelősséget, mely az otthon küszöbe előtt leforog, rá nem ijesz a harcias fiukra, hogy: «majd megmondalak édesapátoknak!» — a mire aztán hamarosan vége is szakad a

háborúságnak. S a mint feltűnedeznek a házak, a sereg fogyván fogy; mindenik tanýára betér egy-egy része: párosával vagy hármásával.

A petróleumos lámpás mése kigyul, s nem sokára boldog kanalazás esik a tisztá abroszszal leterített asztal körül, melyre előbb áldó imádságot mond az istenfélő komoly gazda.

Forgó János.

## A PÉCSI KIÁLLÍTÁS.

## I.

Most már semmi kétség, hogy a pécsi kiállítás egészséges eszme volt, varakozáson fölül sikerült, s hogy szép erkölcsi, sőt ha a jelek nem csalnak, kielegítő anyagi sikert is fog felmutatni. Pécs és vidékének egyhangu társadalmi és kulturális életében mindenestre jelentékeny esemény, mely mint ilyen elég messze elgyűrűző hullámokat vet arra, hogy távolabb vidékek is siessenek megismerkedni vele.

A Hungaria és geniosok alakjaival koronázott diszes főkapu mögött festői kép terül el. Balra az első pécsi czukorkagyár pavilonja, szemben a kiállítási iroda, jobbra *Rumbold* díszítő-czég, *Littke* s a zenepavillon, az előtérben *Zsolnay* szép kerti vázáival, első tekintetre lebilincselik figyelmünket s örömmel szemléljük a friss fenyők és leveles növényektől üdített szép teret. A ki tudja, mi és milyen volt e hely néhány hó előtt, alig hisz a szemének. Még a gorombán összetakolt szinkör is, mintha a falaira rakott esinos medaillonok, s a környező fenyőfáktól levetközte volna esetlenül nehéz, fekete alakját, egészen megijodva tekint maga körül. Kissé beljebb a növénylet lombos kertje igen kedves üdülőhely, a melyre különben az egyenlítői hőségben nagy szükség is van. Legváltozatosabb kép gyönyörködte a szemlélőt, ha a kapun belépve, szemait jobbra a tornacsarnok, s az oldala mellé épített pavilonok függönyös kapuja s az épület mögött elterülő gazdasági gépcsarnokok felé veti.

Még ezentul is a nagyarányú iparcsarnok és élénk környéke, a nagy négyzetet bezáró félfedelű csarnokokkal, sörmérő s más helyiségekkel egyetemben, már külsőleg is szinte imponáló hatásúak.

S a mit a külső ígér, beváltva találjuk, ha a tágas térs helyiségek belséjébe lépünk is.

A csinos kiállítási iroda fényfőből épült svájci pavillon, mely egy kisebb nyári helyiséghez kötött igények szerint van beosztva és berendezve.

Az elfogadó-szoba most az irodán kívül jobbra ebédlőt, balra háló-szo-



A PÉCSI KIÁLLÍTÁS FŐBEJÁRATA.

Kalmár fényképe után.

bát, hátulsó szárnyaiban pedig a mellékhelyiségeket és egy *Zsolnay*-féle, persa stílusban festett majolik a burkolattal berakott fűrdő-szobát foglal magában, a mely szintén kiállítási tárgy.

A növénylet helyiségeiben kezdve szemlénket, itt a ruházati iparcikké kiállítását találjuk. Feltűnnek a Pécssett és Mohácsos készült szép himzett báránýbőr tárgyak, nevezetesen egy paraszt-mellény és két igen dúsan himzett, remek dohányzacskó.

Más-vidéki érdeklők fogja még különösen a Szigetvárról és Mohácsról kiállított, de itt Pécssett is készített szokott «uri bocskorok»-at és horvát topánkákat szemlélni. Az előbbieket turista czélokra megbecsülhetetlenül kényelmes és olcsó lábbelik férfiak és nők számára egyaránt.



PÉCSI KIÁLLÍTÁS FŐTERE.

Kalmár fényképe után.

Az utóbbiak keleti izlésre valló himzéseikkel vonják magukra figyelmünket. A nagy terem a gazdag nyári gyümölcs- és vetemény-kiállítás foglalja magában.

A szinkör a kiállítás egyik leggazdagabb s legérdekesebb részét, a mezőgazdaságot, erdészetet (*Draskovics* és mások pompás agancs-kiállítását), a több mint 150 fajból álló borkiállítást, stb. foglalja magában. Karzatain pedig Pécs környékeinek speciálisait, a házi ipari és népviseleti czikkeket foglalja magában. De meg kell előbb említenünk a rendkívül gazdag kalotaszegi uri és paraszt szobákat. Ez utóbbi gazdagon és szépen van berendezve. Az északi és karanesi pompás utánzótt keleti szönyegek már jelentékeny kivitelnek is örvendnek. A festői sokaz népviselet, régi aranykonty, a hófehér és vörösek csokrokkal, de kivált arany pikkelyekkel dúsán előtűnt ünneplősokaz-ing különösen érdekesek.

Itt mutatja be legelőször készítményeit egy rendkívül buzgó plébános, *Zahora József* Pjerg-Szélaknáról, *Selmecz* mellől, a hol a mult év ápril havában saját költségén, saját házában gyermekjáték-tanműhelyt állított fel, s igen izlées tárgyaira már annyi a megrendelés, hogy 200 munkásnak győzne dolgot adni; de eddig az állam 800 ftl segélye mellett még csak tizenkét gyermeket képezhetett ki. Új iparágként lépnek föl az iskolai szemléltető oktatás czéljaira készült állat-alakjai, melyek a németországi hasonló készítményeket abban mulják felül, hogy az állatok egymáshoz való aránya szigorúan meg van tartva. Erre az iparágra nálunk még szép jövő várna, ha a kormány többet is áldozhatna érdekében.

A torna-csarnokban Angszter kitűnő orgonakészítőnk száztizenhatodik művét látjuk kiállítva. Ő készíti székesegyházunk nagy orgonáját is, melyvel iparunk megbizonyítja, hogy már e téren sem szorulunk a külföldre. Itt van *Graics* helybeli festőnek egy pár szépen tervezettoltára, a saját oltárképeivel. *Engel* pécsi butorgyárának készítményei jelentékeny kivitelnek örvendnek, s mint itteni stílusú magyar paraszt szobája és pompás pohárszéke mutatja, a legelső gyárakkal kiállja a versenyt. Az aranyművészek közt *Schönvald J.* kirakatában sajátkezűleg készített régi erdélyi ékszer-utánzatokat s igen szép email-munkákat találunk. Az iparcsarnok legkimagaslóbb csoportja, tán mondanunk sem kellene, *Zsolnay* dús majoliká-tárlata, a mely a gazdag kályhák, és más helyiségekben



— De nézze azt a szelid tekintetét. A szemét!

— A szemét! Az is szem? Azt gondoltam, egy köcsög aludt-tej. No ebben meglett a kívánsága. Igazi Lea, de sohasem lesz belőle Rákhel. Hiszen egy állító helyében elalszik! Hát még a lábai? Két kútágas, a kire papucs van huzva. Hát az a szunyog-háló rongy a könyökén? Az utcán se szedné fel decsi leány. És a nyaka! Elég volna egy Bászán-bikának! Hát golyvások a mi cselédeink?

— No te szegény tavalyi Rákhel, te ugyan megjártad. Egyéb sem maradt meg belőled csak a szép, helyes szád.

— A szája? Jóravaló anya ilyen szájjal az utcára se bocsátaná a cselédjét. Mintha csak a darázs csipdeste volna meg köröskörül. Mindjárt agyonütném azt a darázst, ha az én cselédem száját így csúfítá tenné!

— Nem bánám én, ha agyonütné is, csak én lennék az a darázs.

Az egyik cselédke erre a szóra elmosolyodott, de a másik, az öcsényi, még jobban összehúzta a bimbó-száját, haragosra; ötlet bizony ne csipkedje semmi darázs. Nem császár-körte ő.

— No csak ne zavargassa az úr az eszűket, hanem hozza helyre a tavalyi hibáját. Küldje fel ezt a két képet az újságba, aztán írja meg, hogy a tavalyi dolga hamisság volt.

— Megírom Zsófi néni, csak ne haragudjanak rám, mert ártatlan vagyok a dologban.

Iróasztalomhoz ültem, megfirkantottam a Palinódiát, s felolvastam előttük. Jó lesz-e így?

— Tisztelt Szerkesztő Ur! A «V. U.» mult evi folyama 49-ik sz. 816-ik lapjára egy elhibázott alak került az én műtermemből. Az igazsághoz híven és a méltán megnevezett érdeklődőknek lehetőleg megnyugtatóra kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy azon alakkal mystificációnak lettem, inkább sajnálatra, mint kárhözátásra méltó áldozata. Az az alak, a ki ott sárközségi leánynak lenni dicsekszik, nem sárközségi anya tejen nőtt. Az igazi sárközségi fehércselédnek ilyenek mint ez, a mit itt küldök; az egyik Decs-ről, a másik, az a haragosabbik Öcsényből, de lehetnének Pilsről, Nyékről, Szerenléről, Csánadról, s kevés viseletbeli eltéréssel Bogyszlórlól is, mert ez a hét szép község termi a szép cselédet, meg a szép búzákat a Duna két partján, s együtt nevezetik Sárközségnek.

«Nem igaz hát, hogy szájukat darazsak csipkednek, ellenkezőleg, méhek röpöködik körül, azért olyan szép beszédűek és dalosok» . . . .

— Dalosok? — szól közbe Zsófi néni — azt ne írja bele. Dalolni csak nászban szokás, az pedig tíz esztendőben egyszer esik meg. Jóravaló menyecske nem igen dalolgat.

— Tehát énekesek? —  
— Ugy egy énekesek. Minden szoltárt tudnak a ki csillagos.

— Tehát:  
«Azért olyan szép beszédűek és énekesek. Öltözködésük ósrégi, s mind e napig csak anyagában változott, de alakjában nem. Ma már sok a selyem és egyéb drága kelme rajtok . . . .»

— Tessék odatenni, hogy a viselő fehérenmüt most is magunk szőjük, fonjuk, s egész házunkat tiszta fehérben járattuk. — Mért nem tettett már egy pár férfi-alakot is rajzolni, hadd látnak az újságban, hogy milyenben járattuk az embereinket és gyerekeinket. Mert a mi gyerekeink hétköznapi is úgy mennek iskolába, mintha vasárnap volna.

— Jól van, álljon itt a tiszta fehér is. De folytatom.

«Ma már sok a selyem és egyéb drága kelme rajtok, a mi nem csoda, mert a nép vagyonszerzési módos, azonfelül munkás. Sokféle kereseti ággal rendelkezik. Feje fölött a szegzárdi hegy köveivel és szőlőivel; köröskörül termékeny búzatalaj; — lábainál a Duna halaival, erdeivel és kővér kaszáival. — Kényes nép. A férfiu szép, fehérepe még szebb, s szépségét emelni a ruha összeállításában s viselési módjában vele-



TOLNAMEGYEI SÁRKÖZI MAGYAR MENYECSEK.

született művészzel bír, mint azt az itt bemutatott két alak is bizonyítja. Igaz, hogy a legszebbeket választottuk.»

— Nem, nem, — közbeszól Rákhel, — van nálunk szebb is akárhány.

— Jól van, tehát mondjuk így: «Pedig az itt bemutatottak szépség dolgában . . . .»

— Hát! — riad föl a haragos öcsényi — mért nem még falu csúfjai, kivel a többi ijesztgetik?

— Ne szólj közbe Juliska! Hallgasd végig.

«Pedig az itt bemutatottak szépség dolgában azt vallják, hogy náluk különbek is vannak otthon — a mit mi kötelességünknek tartunk megnevezni akár Rákhelnek, akár Juliskának az a módosan lebecsült, gömbölyű két karját, melyen a könyököt izléssel takarják az ingvill-űj fodrai, egyébként az egész alsó kar meztelen» . . . .

— Az hát! — szól ismét Juliska, kinek izlését, úgy látszik, ismét megcsipte az utolsó szó —



TOLNAMEGYEI ÖCSÉNYI MAGYAR MENYECSEK. NÉPVISELETEK A PÉCSI KIÁLLÍTÁSON. Strommayer fényképe után.

de meg szolgálunk ám mi a fodrainkért. Látnak csak, mikor naphosszat sulykoljuk a fonalat téli időben a fokon, még se kapunk hurutot. Nem lehet ám azt csuklógöttyöt ingujjal követni.

— Jól van jól! Az is meglesz. Hát dolgoznak vagytok, azonfelül pedig, — a mint már annyiszor elmondtam, de a mit, látom a szemetekből, még most sem hisztek, — szépek is. Azt a fátyolkendőt a fejeden, — könnyedén odavetve, — eltanulhatnák tőled a pihegő városi dámák, hogyan kell a szemöldököt megvédeni a naptól. Azután a junói nyak . . . .

— Junó? Ez valami hamisság lehet. A Tiszteletes tehenét hívják Junónak. Azt töröljük ki.

— Jó lesz-e hát «elefántesont torony»?

— Jó lesz; a szentírásban is úgy van; az újságban is jobban megértik úgy.

— Tehát «az az elefántesont torony szerű nyak, kis fekete szalaggal átkötve, aztán a fekete hajatokon, és a nagy tiszta fekete szemeteiken, azok a fényes csillagok, melyekből még a cipellőtökre is jutott egynehány . . . .»

— Azt ne írjuk bele, hiszen mindenkinek van ilyen cipellője.

— Megengedem Rákhel. Hanem van rajtad valami, a mi senkinek sincs, csak neked. Olyan csinos, piros, piezi kis átlátszó füle mint neked, nincs az egész Tolnavármegyében senkinek. Nincs. Még a legtisztább kis fehér egérkének sincs.

Mármost Julis, mármost Rákhel, menjetek Isten hírével. Megírtam rólatok a mit tudtam. Jók legyetek, dolgosak legyetek, az uratokat megbecsüljétek, napotok asszonygyal ne feleseljétek. Mert én tudom, — csak hogy a világnak nem akarom elárulni, — hogy azon a méhecskék által körülrajzolt szájacskán belől van egy éles hegyes töröcske is, melynek gyors pergése és éles pengése vagyon, s a mely nem csupán szoltárokat szokott zengeni. Hát még egyszer mondom! Az ilyen jó napot, mint a Zsófi néni, meg kell becsülni.

Mert ha nem úgy lesz, akkor előveszem a tükrömet, festek rajta egy édomatlan csunya boszorkányt, — csepű-haja, kampó-orra, egy odvas foga, tepszi-szája, hegyes füle, kötél-nyaka, seprű-lába — aláírom: *Rákhel ez*, aztán beküldöm az újságba.

DAYLIGHT FOTOGRAFUS.

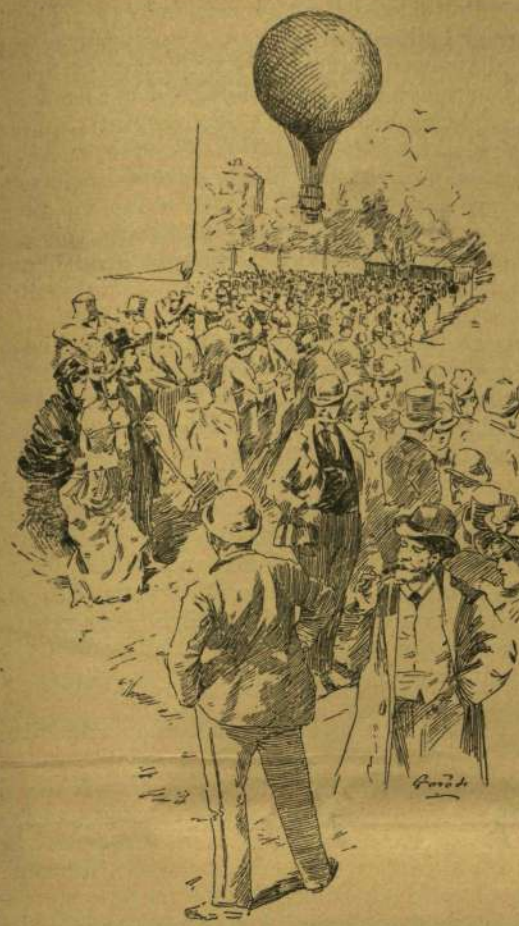
## EGYVELEG.

\* Oroszország a legutolsó fél század alatt Közép-Ázsiában 65,265 geographiai nérföld területet (csaknem tízenkétszer annyit, mint a magyar korona országainak területe) szerzett meg több mint tíz millió lakossal. Khina határa nagyrészt már összeér Oroszország határával s India csak 700 kilométerre fekszik így a világ három legkiterjedtebb birodalma sokkal közelebb jutott egymáshoz, mint valaha, a mi Közép-Ázsiát jelentőségét a jövőre nézve nagyban emeli.

\* Ártatlanul elítélt. Svájcban 1868. apr. 4-én egy Kellershals nevű embert gyújtogatás miatt halálra, majd kegyelemből 20 évi fegyházra ítélték. 1885-ben Amerikában egy haldokló ember bevallotta, hogy nem Kellershals, hanem ő volt a gyújtogató. A vizsgálatot újból megindították, s Kellershals csak most, június 26-án szabadult ki. Az esküdtek 5000 frank kártérítést ítéltek meg neki, obból is levonva a fogsága idején szerzett megtakarításokat.

\* Hatvan pofonra ítélt a sanghaji kínai bíróság egy angol cselédet, ki a bérfizetés miatt összeveszett kínai gazdájával s egy butordarabot hozzávágtott. A pofonokat a gazdának a bíróság jelenlétében kellett megadnia, de ugyanakkor ki kellett fizetnie a cseléd bérét is teljesen.

\* Óriási földgömb. Villard és Chotard a párisi világkiállításra külön épületben készítettek most egy óriási földgömböt, melynek mérete egy milliomméter. Mivel a föld kerülete 40 milli méter, a globus kerülete negyven méter és átmérője 13 méter lesz, s először történik meg, hogy földgömbön egyes nagyobb városok fölé utcait is lehetséges lesz foljegyezni. Páris a gömbön egy négyzet centiméter területet foglal el. A földgömb, hasonlóan a földhöz, egy külön s cézíra készített gép segítségével 24 órában egyszer megfordul tengelye körül.]



A «VENUS» FELSZÁLLÁSA.

## AZ IGAZI «JÓ SZÍV».

Versemény.

Jókai Mór-tól.

Szent Péter pediglen tartja a kezében  
A mennyei pálmát, odafenn az égben,  
S nagy magában azon tőprenkedik éppen:  
«Hát ezt kinek adjam ezen szökő évben?»  
Az igaz jó szívnek. De melyik az igaz?  
Nehéz megtudni, ki tiszta buza, ki gaz?  
Mert kinek csak szájján terem meg a vigasz,  
Annak a kezébe bizony nem illik az.

Tudnillik a pályadíjas égi palma,  
Mely a csillagokból földre alá száll ma:  
Halandó embernek bizony kedves álma,  
Mélto, hogy támadjon érte egy kis lárna.

Tartatik ezuttal lelki szépségverseny:  
El nem marad erről, tudom, egy ember sem,  
A sok pályafutó egymással mint verseng,  
Azt fogja leírni mindjárt az én versem.

Az egyiknél vagyon kővér bugyelláris:  
«Ismeri nevemet koldus is, király is!  
Szórok alamizsnát az egyik kezemmel,  
Máskikkel az államkölcsönt jegyezem fel.

Segélyt talál nálam minden özvegy, árva:  
Miniszterek előtt a ládám kitarva.  
S ha én azt becsukom s nem adok belőle:  
Nem lehet háboru: jót állok felőle.

«Ez nagy szó!» Mond Péter. — Jön a következő,  
«Uram, csak én rólam danol érdő, mező.  
Házamnál a szabad lopás a regula,  
Sohse kértem, hányat vet csorda és gulya?

Élhet a szegénynek kicsinyje és nagyja.  
Mit szeme megkíván, keze ott nem hagyja.  
Ellopott tárgy után soha nem szaladok,  
Borba esett légynek utra valót adok.

Házamnak kapuja soha sincs betéve:  
Azt sem tudom, ki lesz a vendégem délbe?  
Vacsoráló banda reggel oszlik szélylyel.  
Nálam mindig nap van, soha sincsen éjjel.

Váltót giralom megszorult pajtásnak,  
Kifizetésüket sem engedem másnak.  
Kártyázó cimborák, mikor összejönnek,  
Engemet neveznek közös jóltevőnek.»

«E bizony nagyon szép!» mond a menyinyek öre.  
Most egy másik alak bandukol előre.  
«Uram! Fértát vagyok! Már mind a két lábam  
Eljártam a szörnyű sok lótas-futásban.

Én járom el dolgát bajosnak, peresnek,  
Meg a kik hivatalt és állást keresnek.  
Akár szolgabíró, akár bíró-szolga,  
Annak mind én hozzáam van köve a dolga.

Miniszter kilincse tenyeremtől fényes,  
Hozzáam jön minden lány, a ki csak éreynes.  
Iskolák ajtaját én nyikorogtatom.  
Hivatal-betöltés az én vállalatom.

Én felelek rosszul tanult diák helyett,  
Kimaradt cselédnek én keresek helyet.  
A tolvajt én védem a törvényszék előtt  
S nem tartanak nálam nélkül kereszletét.»

«E már megint nagy sor!» szól az égi portás.  
Következik nyomban rá egy másik kortárs.  
«Szent atyám! Nem ismerem? Hisz ez lehetetlen!  
Tán az újságotad hagytod felmetszetlen?»

Mindennap olvashatsz felőlem valamit,  
Viselt dolgaimról minden lap megtanít,  
Jótekonny rovatból nevem el nem marad,  
Hol adakozás van, tartom a kosarat.

Népkönyvhát kóstolok, úrvát protegálok,  
Erkölc-s-nemesíték, börtönökbe szállok;  
Perselyemmel járom a várost köröskörül:  
Ugy félek már tőlem, akár az ördögűl.

Hogyha a nemzetet valami baj érte,  
Tánczolok, szavalok, énekelek érte,  
S ha már kifogytam az emberi nyomorbul,  
Gondom az állatok védelmére fordul.»

«Ugyan felpakoltál!» mond erre szent Pető.  
«Egy embertől több már nem követelhető.  
Hát te ott leghátul, ki jössz nagy sunnyogva,  
Bontsd ki, hadd lássam hát, mi van a butyrodba!»

Felel az utolsó: «Oh uram én szentem  
Nincs én nekem semmi jó tett az eszemben,  
Mert ki megbánt reggel, estig elfelejttem;  
S nem gondolok reá, a kivel jót tettem.»

«Neked adom pálmám», szól Péter, «nem másnak!  
Mert a kinek soha a vett megbántásnak  
S az adott jótétele emléke nem drága,  
Az igaz jó-szívnek az a biznysága.»

## A JÓ-SZÍV NÉPÜNNEPE.

Évek óta divatban vannak nálunk a népünnepek; újabbán Szent-István napján rendeznek egyet-egyet több-kevesebb sikerrel, valamely nemes cél javára. Hogy jótékonyssággal kötik össze a dolgot: ez a kor humanizmusára vall, mely odáig fejlődött, hogy valóságos mánia szegény nyomorultak fölségítésére hajnalig táncolni s nem a legjobb módú családoknak bál ruhákra ezreket költeni, hogy a szükülködőknek néhány fillér jusson. Hogy azonban ezeket a népünnepeket következetesen Szent-István napján csinálják, ez annak a jele, hogy mindenütt, fent és alant érzik, mennyire szükséges volna már a magyar királyság alapítójának emlékezetére szánt napot az ország szívében s napon hagyományossá vált országos sokadalom révén végre igazi országos ünneppé emelni.  
A mi már az ünnepek rendezését il-



A DISZMENET A VÁCI KÖRUTNÁL.

A BANDÉRIUM VEZETŐJE.

A SZENT-ISTVÁN-NAPI NÉPÜNNEPELYRŐL.



**Ünnepnapok.** Ez a címre egy díszes kiállítás kötetnek, mely vallásos költemények gyűjteménye. Szerzője Kiss József, ki költői sikereihez az egyházi költészet terén is újabb sikereket esatolt. Vallásos megnyugvást, a hívő fohászatát és háláját költészettel és érző kifejező énekeiből koronkint felolvasott egyet-egyet, s fölhitva ezekkel az izraeliták figyelmét, kik magyar imát és éneket óhajtanak hangoztatni az isteni tiszteletben. Így jött létre e kötet, mely hivatva van, hogy az izraelita imaházaknak magyar szöveget nyújtson. A mindenség urának hatalmát, bölcsességét magasztalják az énekek, melyeknek hangja benső, és áhitatos. Az előszóban a szerző gyermekkori visszaemlékezéseiből egy falusi zsinagoga isteni tiszteletét és énekeit idézi vissza, s e gyermekábrát elevevél föl a kötet énekeiben. Az első ének «Az én imádságom», melynek vallási melegsége elmélyedő bölcselkedés is vegyül. Néhány fordítást is fölvet Kiss a gyűjteménybe, régi egyházi énekeket, Gabriol, Jehuda, Ibn Giat egy-egy költeményét s egy pár zsolnárt. Nyolcz csoportba osztvák az énekek: «Szombat», «A páska ünnepe», «Törvény ünnepe», «Sátoros ünnep», «Uj év», «Engesztelés napján», «Gyász», «Vegyes alkalmakra». Bolti ára a díszes könyvnek 2 forint 40 krajczár s a Révai testvérek bizománya utján rendelhető meg.

**Fáy András élete és művei.** Irodalomtörténeti tanulmány, írta Findura Imre. Rövid idő alatt már a második nagyobb munka ez Fáy Andrásról, a nagy multu, nagytevékenységű férőről, ki a hazai közéletben, az irodalomban, minden üdvös mozgalomban felszabadulni volt vezetése és hatékony szerepe. A multkor Koltay Virgil adott róla tüzetes jellemrajzot, most Findura Imre becsatolt közre egy 123 oldalra terjedő kötetet, mely Fáy sokoldalú hasznos tevékenységéhez bő adatot gyűjtött össze, munkásságát, pályáját egész szélességében szemlélteti, szeretettel méltányolja.

Huszonöt fejezetre oszlik a könyv, mindenik fejezet egy szöveget külön kis kép Fáy munkássága egyes szakábról, vagy korairól, mely az idők viszonyait, nemzeti törekvéseit, a hazafiai súlyos küzdelmeit elveneríti föl. A kötet elején az egyik rész a magyar irodalmi társas köröket festi le. Majd a pesti élet-ről kapunk képet, s Fáy mezei szerepléséről, aztán a pozsonyi országgyűlésre követjük, melyet a szerző élénken ír le Fáy szereplésével, s az akkori sérelmes kérdésekkel együtt, minők voltak a Lovassy-pör, az országgyűlési hírlap, a nemzeti nyelv ügye. A nemzeti színhez, a lánchid építése, az első takarékpénztár megalapítása szintén külön fejezeteket foglalnak el. Irodalmi működésének ismertetésével fejezi be Findura Fáy jellemzését, s itt is gondosan gyűjtött adatokat hoz föl a sokoldalú munkásság méltatására, és több fejezetben taglalja politikai rőpiratát, verseit, elbeszéléseit, regényeit, színműveit, meséit, humorát. A szerző szorgalommal gyűjtötte adatait, előszeretettel tanulmányozta Fáy műveit, a feldolgozásban pedig igyekezett, hogy az olvasók mindig megtalálják azt a szempontot, melyből az elmúlt időköt és egy fáradhatatlan szellem működését kell tekinteni. A mű az Eggenberger-féle könyvkereskedés (Hoffmann és Molnár) kiadása.

**Emléklap.** Az erdélyi köznevelődési egyesületnek augusztus 19—20-ikán Brassóban tartott közgyűlésére esinos kiállítású Emléklap jelent meg, negyedrét alakú 33 oldalon. Szerkesztette Sztéryny József, az egyesület jegyzője.

Tartalmát emléksorok, aforizmak, elmékedések, költemények teszik. Politikai, irodalmi és társadalmi közéletünk sok jeles irt emléksorokat ez emléklapba, melyet a királyi ama szavai nyitnak meg, melyekkel tavaly, kolozsvári látogatása idején, az E. M. K. E. küldöttei rokonszenvével biztosítá. Utána Kossuth Lajos következő sora olvashatók: «Magyarországot Magyarországnak írta be a nemzetek anyakönyvébe a történelem. Mint ilyen lett többféle nemzetiségek közös hazájává. A haza, melynek mindannyian fia, magyar haza. A nemzet, melynek mindannyian tagjai, magyar nemzet. Örökjédek a magyar hazafiság a magyar nemzet ez egysége, a magyar haza e történelmi jévénye felett, mely fennmaradásának feltétele. Turin, június 10. 1888.» — E sorokat az «Emléklap» a kézirati hasonmásban közli. A füzethez mellékelve van az egyet tiszteiselőinek arcképcsoportozata, s ára 60 kr.

«Ne öl» a czime a Pallas könyvtár legújabb kötetének. A francia újabb regényirodalom egyik legzsvisebben olvasott irójának, Paul Bourgetnek műve, a figyelmet lekötő mesével, lélektani megfigyeléssel és vonzón előadva. Fái L. Béla fordította magyarra. Első kötet s ára — olajold esinos vászonkötésben — 60 kr. Kiadta a Pallas-társaság.

A magyar korona országainak gyógyszerészeti térképe jelent meg a «Magyarországi gyógyszerészegylet» járási beosztásával, mezei határokkal, a közigazgatási és járásbírósi székhelyekkel, az összes polgári, szerzetesrendi és katonai gyógyszerésztárral, vasutakkal stb. Szerkesztette Lippay Károly, cs. és kir. katonai gyógyszerész Josefstadban. A «Gyógyszerészi Közöny» bizománya (Budapest IV., borz-utca 9. szám). Ára 1 frt, bérmentve ajánlottan küldve 1 frt 20 kr. A 4800 négyzög-cm. nagyságú térkép feltünteteti az összes hazai gyógyszerésztárat, több gyógyszerészeti bíró helyeknél azok számát s más a czimben említett dolgokat. A tiszta rajzú és nyomású szaktérképnek a gyógyszerészek, orvosok, hatóságok hivatalok vehetik hasznát.

**Eszmek és Emlékek** czim alatt ifj. Nagel Ottó könyvkiadó-hivatala kiadja *Gonda Belina* Nagy Irma, a korán elhunyt tehetséges fiatal írónő nevelésügyi cikkeit, irodalmi tanulmányait és uti tüzczéit, kiégszítve egy önálló tanulmányval Racine színműveiről. A mű mintegy 10—12 nyomtatott ivnyi tartalommal, a szerző arcképevel, díszesen kiállítva, október havában jelenik meg. Előfizetési ára 1 frt 50 kr, diszkótésben 2 frt. A mű tiszta jövedelme a szerző nevére az orsz. nőképző-egyesület budapesti leánynevelő intézetében teendő alapítvány czéljaira fog fordítatni.

**Zeneművek.** «Eredeti magyar dalok» czimen 7 dal jelent meg Pósa Lajosnak Dankó Pista által megzenésített dalaiból; zongorára alkalmazta Erdélyi Sándor. A füzet Rózsavölgyi és társa kiadásában jelent meg; ára 1 frt 20 kr. Ugyanott jelent meg «A legifjabb» czim alatt egy csárdás, szerző Rácz László. Ára 80 kr.

A budai szinkörben Krecsányi társulata eredeti népszínművet mutatott be e napokban *Szegény Radóné* czim alatt, melyet Kolozsvárt és a vidék több színpadján is előadtak már. Szerzője Jakab Odón fiatal író, és színművében a tehetségnek több jó oldala nyilatkozik.

Özvegy Radóné menyét (Czanyuga E.) elidegenítik férjétől, ki börtönben van, sőt a férj tudán kívül elvált az özvegytől és az anya rábeszélésére a fiatal asszony már új lakodalomra készül a gazdag Barabás Ferenczettel (Peterdi). Az esküvő meg is történik, s midőn a násznép épen a templomból hazatérőben van, a börtönből kiszabadult első férj (Kiss Mihály) találkozik velük. A két férj között heves jelenet fejlődik ki. A börtönből kiszabadult megátkozta anyját (Hunyady Margit), ki aztán az átok következtében megőrül, Barabást leszúrja és a vízbe ugrik. Ez a darab meséjének rövid foglalata. Az egyszerű tárgyhoz a szerző érdekes népies jellemvonást, drámai anyagot, magyaros dialogokat adott. Főleg a második felvonás hatásos. Az előadó szemlélyzet buzgalma is említésre méltó. A darabban előforduló székely dalokat, melyek szintén tetszést arattak, Hoós János dévai zenetanár szerzte.

**Egyházi festészet.** Haynald Lajos kalocsai bishnokérsék az általa alapított 350 forintos ösztöndíjat a pályázó kilencz festő és három szobrász közül, az orsz. képzőművészeti társulat bizottságának ajánlatára, Kardos Gyulának, Benczur Gyula tanítványának adományozta. Kardos eddig főleg vallásos tárgyú műveivel keltett figyelmet tehetségére iránt és pályamunkája is az ó-szövetségi Jóbót tünteti föl. A Haynald-féle alapítványnak ugyanis az a czélja, hogy előmozdítsa Magyarországon a katolikus egyházi festészet és szobrászat fejlődését. Kardos Gyula a nyert ösztöndíjjal közelebbről el is utazik Olaszországba, hogy a középkori nagy mesterek remekait tanulmányozva, magát az egyházi festészetben tökéletesítse.

#### KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar orvosok és természetvizsgálók vándorgyűlése aug. 23-ikán nyílt meg Tatra-Füreden. Előtte való este az ismerkedést tartották meg a nagy számmal érkezett tagok.

A gyűlést *Csúszka* György szepesi püspök nyitotta meg, s elnöki beszédében meleg szavakban emlékezett meg Trefort közoktatásiügyi miniszter elhunytáról. A közgyűlés felállással fejezte ki részvétét a gyászestet felett s ennek jegyzőkönyvében is kifejezést adott. Az elnök indítványára a vándorgyűlés egyuttal elhatározta, hogy kebeléből Csúszka püspök elnök, Hunfalvy János és Szabó József fognak a vándorgyűlés részéről az elhunyt miniszter temetésén résztvenni. Majd az elnök folytatta megnyitó beszédét, a vallás, az erkölcs a tudomány közti összefüggést tárgyalva. A püspök beszédét viharos tapsokkal fogadták. Ezután *Csúsky* Albin gróf szepesmezei főispán a furdó hírtokosának a löcsei banknak, továbbá Szepesmegyének és a Kárpát-egyesületnek nevében üdvözölte a gyűlést. Felolvasott ezután a hazai tudományos társulatoktól, valamint a külföldi tudósoktól érkezett üdvözlőleveleket, melyek száma meghaladja a harminczat. — *Seabó* József az akadémia nevében üdvözölte a vándorgyűlést. A titkári jelentés tudomásul vétele után dr. *Chyzer* tartott emlékbeszédet dr. Arányi Lajos és dr. Orley László elhunyt tagok felett és méltatta ezek érdemeit a tudomány

körül. Dr. *Fodor* József élénken megtapsolt szellemes értekezést olvasott fel a nők szerepéről a közegészségügyben.

Az országos méhészeti egyesület aug. 20-ikán tartotta évi közgyűlést a «Köztelek» termében, *Göndöcs* Benedek apát-plébános elnökelete alatt, ki beszédében az egyet kilencz éves működését vázolta.

A buzgó elnök panaszosan említette, hogy a kormány nem támogatja az egyletet úgy, mint megérdemelné. Erős bírálat alá fogta aztán a méhészeti vándortanítók intézményét, melynek semmi hasznát nem látja; végül pedig lemondva az elnöki tisztről, kijelenté, hogy e tiszteletet újabb megválasztására esetén sem fogadhatná el. Hasonló kijelentést tett az eddigi igazgató alelnök: Kriesch János is, kinek jelentéséből kitünik, hogy az egylet évi mérlege 300 frt defecitussal zárult, a tagok jelentékeny tagdíjjal vannak hátrálékban s az egylet egész vagyona csak 2300 frt. Az elnöki beszéd ellenében *Vámosy* Mihály és *Borsdély* Soma védték a kormány eljárását s a vándortanítók intézményét. *Göndöcs* Benedeket megválasztották tiszteletbeli elnöknek, Kriesch Jánost tiszteletbeli alelnöknek; új elnöknek báró *Ambrózy* Bélát, első alelnöknek *Gergelyi* Kálmánt, sat.

Az orsz. gazdasszony-egylet sorsjátéki tálalata. A városligeti nagy iparcsarnokban, a kereskedelmi muzeum nagy tálalata közepette vannak most kiállítva a gazdasszony-egylet sorsjátékának nyerevény-tárgyai, egész kis műtárlat. Voltaképp nem is kicsiny, mert háromszáz darab műtárgyból áll, a hazai festőművészek és szobrászok s a képzőművészeti társulat nemeslelkű adományából, melyek harminczezer frtnyi értékét képviselnek.

*Munkácsy* Mihály, *Zichy* Mihály, *Keleti* Gusztáv, *Vastagh* György, *Syányi* Béla, *Temple*, *Pállik*, *Telegy*, *Zala* György, *Feszty* Árpád, s majdnem összes jobb nevű művészeink képművei vannak. A közönségen a sor, hogy látogatásával, vagy a mi meg praktikusabb, legalább egy-egy sors-jegy megvételével támogatás a jótékony czélt. A sorsjegy előmutatója egyszer díjtalanul tekintheti meg a kiállítást; a belépti díj különben 20 krajczár. A sorsjegy ára fél forint. A tálalt deczember 26-ikáig lesz nyitva s e napon tartják meg a kisorsolást.

#### MI UJSÁG?

A trónörökös párt családi ünnepei. A trónörökös e hó 21-ikén töltötte be harminczedik évét, *Stefánia* trónörökösőné nevenapját pedig augusztus 20-ikán meg a családi ünnepet.

E hó 20-ikán mise volt a kastély kápolnájában. Az istentisztelet befejezte után a trónörökösőné az udvartartáshoz tartozók üdvözlését fogadta. Üdvözlő táviratok érkeztek a király és királyné ő felségüktől, *Mária* Valéria főhercegnőtől, a császári és a királyi család minden tagjától, a belga királyi pártól, *Lipót* bajor herceg és *Gizella* hercegnőtől. — Este pedig a trónörökös születés napjára érkeztek üdvözlő táviratok. Másnap a trónörökös párt misét hallgatott, melyen *Ottó* herceg is jelen volt. Az első üdvözlők közt volt a trónörökös kis leánykája, *Erzsebet* főhercegnő, ki pompás csokrot nyújtott át atyjának s versecskét mondott el.

*Tisza* Kálmán miniszterelnök Ostendébe utaztatában e hó 22-ikén Brüsszelbe érkezett s ott tartózkodását mindjárt felhagyta arra, hogy a kiállítás magyar osztályát meglátogassa. A miniszterelnök legnagyobb meglepődésének adott kifejezést, beirta nevét a vendégkönyvbe s megígérte, hogy alkalmilag vissza fog jönni és az egész kiállítást megtekinti.

A honvédelmi miniszter jubileuma. B. *Fejérváry* Géza honvédelmi miniszter katonai szolgálatának negyven éves jubileumát e hó 23-ikán ünnepelték, s az ünnep fényét nagyban emelte, hogy maga *József főherceg*, a honvédség főparancsnoka vezette a tisztelőg küldöttséget.

A honvédelmi miniszterium palotájában délelőtt 10 órakor gyűltek össze a honvédség tábornokai, a dandárparancsnokok, a miniszterium tisztviselői. *József főherceg* B. Nyáry főudvarmester és *Graef* főparancsnoksági adlatus kíséretében érkezett meg s *Gromon* Dezső államtitkár üdvözölte. A küldöttség ozután a miniszter elfogadó termébe ment, hol a miniszter megjelentekor zajos éljenzés hangzott föl. *József főherceg* pedig a következő beszéddel üdvözölte:

«Nagyméltósága miniszter ur! Negyven esztendő egy ember életében korszakot képez, főképp hogy ha buzgó tevékenység kísérte azt. Nagyméltóságod esetében az annyival inkább mondhatók, mivel huzamosabb szolgálata idejében ő császári és apostoli királyi Felsőlegye meglepődését és a haza szeretetét fölrytonosan mindig élvezhette. Nagyméltóságod a csatáterem már fiatal korában kiérdemelte a legszebb katonai kitüntetést; nagyméltóságodnak jutott azon szerencse, hogy ő Felsőlegye legmagasztosabb bizalma folytán



UJ NYÁRI KALAPOK.

huzamos ideig az ő oldala mellett mint szőrnységét szolgált. Ezen kedvelt szőrnységét azon bizalommal fogva ő Felsőlegye később a magyar királyi honvédelmi miniszteriumhoz mint államtitkár hozta be és ekkor kezdett felvirulni a magyar kir. honvédség. Az az éjjel-nappali fáradhatatlan tevékenység, melylyel nagyméltóságod a miniszteri széket elfoglalta és mindazon újítások, melyek behozattak, fokról-fokra vitték előre a magyar királyi honvédséget, úgy hogy ma már szép magas állást foglal el. De nagyméltóságod felismerve a korszak igényeit és a mostani korszak folytonos haladását, még most sem szűnt meg buzgóan működni és már is kilátásban vannak újabb és újabb, de a mi életképességünk követelte újítások, melyek aztán a honvédség szervezésére a koronát fogják tenni. Azon kölcsönös bizalom, mely az egész országban felülről lefelé nyilvánul, bizossít bennünket arról, hogy a siker keresztül is lesz vívő. Mi honvédek másképp nem üdvözölhetjük nagyméltóságodat a mai napon, mint hogy az Isten kérjék, hogy nagyméltóságodat az emberi kor legvégsőbb szakág tartsa fenn jó, ép egészségben és teljes erőben; nektnek pedig sokáig, de nagyon sokáig tartsa meg kedvelt, szeretett miniszterünket: *Fejérváry* Géza bárót!

A hosszas éljenzés után b. *Fejérváry* mély meghatottsággal válaszolt. Megköszönte a kegyet, hogy a főherceg személyesen vezette a küldöttséget. Hogy a honvédségnek eddig sikerült eredményeket felmutatni, azt első sorban a király szeretetének, érdeklődésének, atyai jóakarataának köszönhetjük, továbbá a főherceg bölcs, odaadó és áldásos vezetésének. Hálával említette a törvényhozást is, mely semmi áldozatot meg nem tagad. A király és a főparancsnok élítésével fejezte be szavait. Ezután *József főherceg* és a miniszter azt a díszes albumot szemlélték meg, melyben mintegy 2000 arczké van együtt. A főherceg vázozása után a miniszter a többi tisztelőket fogadta. Látogatást tett gr. *Pejacevics* Miklós hadtestparancsnok is, a hadsereg több főtisztje. A budavári választók nevében *Országh* Sándor üdvözölte a minisztert. Délben *József főherceg* az ünnepelt tiszteletére a *Margit*-szigetén lakomát adott, melynél az első felköszöntőt is ő mondta a királyné, egy másodikat pedig a miniszter. Majd *Fejérváry* Géza báró mondott toasztot a honvédségre és annak főparancsnokára, *József főhercegre*, ki második pohárköszöntőjében *Pejacevics* gróf hadtestparancsnokot éltette. A bankett délután három órakor ért véget.

A székesfehérvári püspök arany miséje. Dr. *Pauer* János székesfehérvári püspök e hó 20-ikán érte meg pappá szentelésének ötvenedik évét. Az ő koronázó város és az egész megye sietett kifejezni az alkalomból a tiszteletet és ragaszkodást az érdekekben megőszült főpap iránt, ki egyházi és hazafini kötelességeinek teljesítésével, jótékonyosságával, tudomány szeretetével oly köztszűzletet vívott ki.

Először a székesfehérvári közepesperesi kerület küldöttei tisztelegtek. *Saly* Pál esperes üdvözölte a püspököt, latin ódát s a papság arczképeit tartalmazó albumot nyújtva át. Majd *Székesfehérvár* városának hatósága tisztelegte, gróf *Cziráky* Béla főispán vezetése alatt. E hó 20-ikán a várost fellobogózták. Az egyházi szertartást a Szent István király ezüstérem foglalt koponyájának körülhordozásával egybekapcsolva nagy mise képezte, a melyet *Pauer* János nagy

és fényes segédlettel mondott. A jubileumi ebédén *Prifach* nagypópost mondott felköszöntőt a püspökre. *Simor* János hercegprímás meleghangú üdvözlő táviratot küldött s *József főherceg* és családjának ajándéka sem maradt el, a kik egy remek antik ébenfa emléktároltáit kedveskedtek a jubiláló püspöknek.

**Festőiskola a várbaárban.** A budai kir. várbaár a király ő Felsőlegye böküzése következtében lassankint teljes művészteleppé alakult át. A történelmi képesarnokon kívül, mely a balszárny termet foglalja el, egész sora van ott a műtermeknek. Most pedig megkezdtek a jobb szárny átalakítását a m. kir. női festészeti tanfolyam számára. Összesen tizenkét bazárhelyiséget rendeznek be czélszerű festőműtermébe. Az átalakítási munkálatok a várbaár építőjének, *Ybl* Miklósnak tervei szerint kezdtülnek s mihelyt az új helyiségek rendben lesznek, a női festészeti tanfolyam az akadémia palotájából odaköltözködik, úgy hogy az új tanévben már a budai várbaárba fognak járni a növendékek.



PÁRISI DIVAT.

**Herman Ottó** jeles tudósunk, ki pár hó előtt dr. *Lendl* Adolf műegyetemi magántanárral a Skandináv félsziget legészakibb részére indult, hogy a madarakról írandó művéhez tanulmányokat tegyen, s Tromsöben, majd Vardöben töltött hosszabb időt, e hó 20-án Hamburgba érkezett, s onnan már visszatért Budapestre.

Egy honvédőrnagy afrikai utazása. Emleltük már, hogy egy angol társaság nagy expedíciót készült Stanley fölkeresésére küldeni, s az expedíció vezetésére *Dobner* Károly magyar honvédőrnagyot szólította fel, mit ez el is fogadott.

*Dobner* őrnagy a vállalathoz szükséges tiszteket és altiszteket Ausztria-Magyarországban akarja összerakni, olyanokból, kik eleget tettek hadkötelességüknek. A legényeket a Kongó-államban szerzik össze, mihez az odaváló kormány már beleegyezését adta. Nagyszámú építészre, orvosra, festőre, mezőgazdászra és matrózra is szükség van, kiket, a mennyire lehet, szintén Ausztria-Magyarországból akarnak kapni. Elindulási helyül *Dobner* őrnagy a Kongó torkolatát fogja választani, a honnan a vízi út felhasználásával Afrika bensejébe hatol. Az ut további részletei még nincsenek megállapítva. Lehet, hogy a Kongó fölfelé igyekeznek majd a nyugati partokhoz eljutni, a mi lehetővé tenné a *Bartolot* őrnagygyal való egyesülést s az arab *Tippo-Tipp* támogatását is remélni engedi. A Stanley-zuhatagoktól kezdve át kellene kutatni a kevéssé ismert Mahode-területet egész a Nyanza-tóig, melynek vidékén most Stanley gyantahatárolag tartózkodik. A Kongó torkolatától kevéssé esetben három hónap alatt el lehetne jutni a Stanley-zuhatagokhoz, a honnan aztán a tulajdonképeni expedíció kezdődne. Lehetséges egy más út is: a keleti partokról indulni s innen nyomulni nyugat felé, de ez túlságos nehézségekkel és költségekkel járna s jelentékeny idővesztéssel is okozna. Ezért nem valószínű, hogy e második utitervet fogadják el a vállalat vezetők.

A népnépnep jövedelme. A «Jó-sziv» által az elemi csapásoktól sujtottak segélyezésére Szent-István napján rendezett népnépnepre 39 ezer belépti jegyet adtak el. Így a bevétel mintegy 12 ezer forintra rug. Ezenkívül a külön helyek belépti jegyeiből, a korcsmák és kávéházi helyek béreéből, a kereskedelmi muzeum belépti díjaiból is ezer forinton felüli összeg folyt be. A kiadások körülbelül 10 ezer frot tesznek ki s így a «Jó-sziv» javára mégis marad egy pár ezer forint. A végleges számadást a bizottság legközelebbi ülésén terjesztik elő.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

J. Gy. (Távol, messze... Ha nézd... 'Többszörös biztatásra' beküldött versei azt a benyomást kel...

G. J. A költemény (egy lírákhoz) most beküldött alakjában azt a benyomást tette ránk, hogy az öfőle bangulatos verseségek módszeres olvasva teljes...

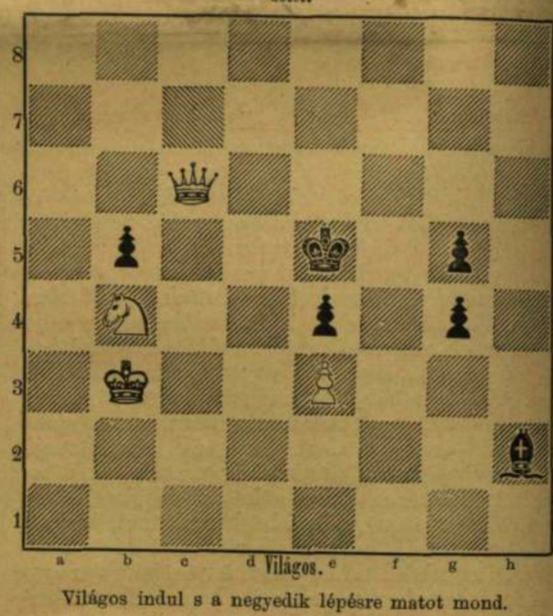
K. M. (Klára esőjén). Teljesen érdektelen és meglehetősen zagyva csipéds.

Bukarest. V. E. Szives soraira magánlevélben válaszoltunk.

Pásztyó. Dr. P. A. A levélben említett újabb küldeményeket megkaptuk, és megőrizzük.

SAKKJÁTÉK.

1507. számú feladvány. Pater K.-tól.



Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

A 1501. sz. feladvány megfejtése.

Dubbe J.-tól.

Megfejtés.

Table with columns for Világos, Sötét, Világos, a, Sötét and rows of chess moves like 1. He5-g4, 2. Vh8-b2, etc.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. Kovács J. — Az Erkel-sáhkörtársaság nevében: Exner Kornél, — Taranczon: Németh Péter, — Miskolcon: Rudnyánszky Géza. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések: Miskolc: P. J. Kétszörös feladványokat csak a legutóbbi esteken közzéad s akkor is, ha különös érdeklődéssel...

HETI NAPTAR. Augusztus hó.

A calendar table for August showing days of the week, religious observances, and public holidays.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. egyetlen-tér 6. szám.)

Henneberg G. Zürichben, helységjáró rakta... (es-és kir. udj. sz.-sal.) Magánoknok elnököse...

A pécsi kiállításnak a kettős ünnep alatt sok látogatója volt mind a környékből, mind Budapestről.

Az erdélyi közművelődési egyesület közgyűlése és a szélesszok. Az erdélyi közművelődési egyesület az idén Brassóban tartotta közgyűlését.

Dr. HALÁSZ GÉZA, Pest város nyugalmas főorvosa, a pesti városi bizottsági tagja, volt országgyűlési képviselő, Pestmegye egyik legismertebb és köztisztviselően él...

Csanády György, budapesti kir. ítélő táblai tanácselnök, elhunyt e hó 17-ikén, 66 éves korában.

Egy választás Magyarországon cím alatt a londoni «Graphic» című képes heti lap legutóbbi száma nagyobb közleményt ad, melyben egy angol közli benyomásait, melyeket nálunk tett utja alatt szerzett.

A cikkíró Van der Pump nevé amerikai barátjával kelt útra s Szegeden át, melynek gyors újjáépüléséről dicsőregele emlékezik, holott ilyenről nincs tudomásunk.

Kihalt bárói család. A hivatalos lap közli, hogy báró Bakonyi György Felső-Zsemberen nőtlenül elhunytan, a bárói családnak fájona száka.

Egy vulkán pusztítása. Japán fővárosából, Tokiótól északra, Fukusimában a rég pihenő Bandai-Szan tűzhányó július második felében kitört és nagy pusztításokat vitt véghez.

Krokodilusok az Elbában. Hamburgban hivatalosan megállapították, hogy az állatkerék számára szánt tizenhárom krokodilus, hajlék egyenként 1 1/2 méter hosszúnak...

Őskori város. Texas, észak-amerikai államban terület-felmérés alkalmával egy őskori város maradványaira bukkantak. A város neve Gran Guivera.

HALÁLOZÁSOK.

Dr. HALÁSZ GÉZA, Pest város nyug. főorvosa, a pesti városi bizottsági tagja, volt országgyűlési képviselő, Pestmegye egyik legismertebb és köztisztviselően él...

Csanády György, budapesti kir. ítélő táblai tanácselnök, elhunyt e hó 17-ikén, 66 éves korában.

Egy választás Magyarországon cím alatt a londoni «Graphic» című képes heti lap legutóbbi száma nagyobb közleményt ad, melyben egy angol közli benyomásait, melyeket nálunk tett utja alatt szerzett.

A cikkíró Van der Pump nevé amerikai barátjával kelt útra s Szegeden át, melynek gyors újjáépüléséről dicsőregele emlékezik, holott ilyenről nincs tudomásunk.

Kihalt bárói család. A hivatalos lap közli, hogy báró Bakonyi György Felső-Zsemberen nőtlenül elhunytan, a bárói családnak fájona száka.

Egy vulkán pusztítása. Japán fővárosából, Tokiótól északra, Fukusimában a rég pihenő Bandai-Szan tűzhányó július második felében kitört és nagy pusztításokat vitt véghez.

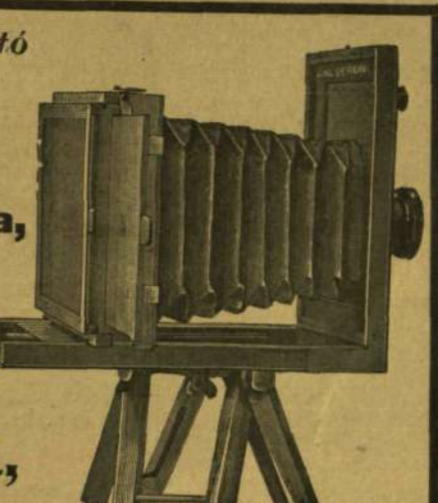
Kitűnő minőségű, olcsó és könnyen hordható

Fényképezési készülékek

touristák és amateur-ök számára,

melyekkel bárki minden előismeretek nélkül a legcsinosabb képeket állíthatja elő. Ezekről szóló, 130 új ábrával és egy próbaképpel ellátott, új árjegyzéket 20 kr. beküldése után postafordultával és bementesen küldjük át.

Calderoni és Társa, Budapest, IV. ker., kis híd-utca 8. szám.



BARNA FOGORVOS Budapest, väczy utca 24. szám. Készít egyes fogakat, fogorvokat és plombákat, jótállás mellett; árak mérsékelték. Kívánatra részletfizetésre.

Franciaország és a Külföld Minden illatszerezés és néél és Fodrészánál La VELOUTINE Különleges Rispor BISMUTHALL VEGETIVE CH. FAY, ILLATSERÉSZ, PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten, IV., egyetem-u. 4. sz. megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

ARANY KINCSTÁR

nélkülözhetlen tanácsadó minden család és háztartás számára. Ára füve 80 kr. Szerkesztette K. Beniczky Irma. Ára köve 1 frt.

TARTALOM: Az első segélynyújtás testi sérüléseknél és hirtelen bekövetkezett balalesetoknál: Az emberi test alkotása. — A csontok. — A bőr. — A vér. — A tüdő. — A víz és a vizelatanag. — A vesék. — A hór. — A táplálék. — A gyomor. — Sőrüések. — Zúzások. — Sebek. — Hogyan gyógyulnak a sebek? — Hogyan gyógykezeljük az orvos a sebeket? — Vérések. — Mergesett sebek. — Csonttörések. — Hogyan gyógyul a csonttörés? — Hogyan mozdítja elő az orvos a gyógyulást? — Mi az első segélyesontőrtés? — Ficzamodás és megrendülés. — Egészséges sebek. — Mit tegyünk megfogott emberrel? — Vízbeülés. — Megfázások. — Felakasztott ember. — Eszméletlenség. — Mérgesés. — Mit tegyünk a megmérgeztet? — Sebesült és betegszállított. — Szomszédok. — A házi gyógyszerár berendezése: Fertőtlenítő szerek. Olajok. — Asványfélék. — Gyógyfűvek. — Kipróbált háziszer: Egészséges sebek. — Almathea. — A napról megégetett arcbőr. — Kittiño gyógyír. — Fagyás elleni szer. — Jó szer a borotválás ellen. — Hajkihullás elleni szer. — Szunyog- és méhszúrás ellen. — Nyári mosó dör. — Szemlöl elleni szer. — Szépiőtő szer: A testbőr ápolása. — Az arcbőr ápolása. — Az arcbőr hibáinak gyógykezelése. — A szépiőtő. — A májfoltok. — A sárga arcbőr. — A kéznek ápolása. — A kellemetlen szájbüz. — A fogak ápolása. — A fogak betegségei. — A fejbőr és haj ápolása. — A hajnak természetes ápolása. — Háztartási: Folyékony anyv. — Olcsó illatszerek. — Tartós és olcsó palló-festék. — Irósvajat eltartani. — Új módja a kávékészítésnek. — Füstölő kolbász és sonka penészedése ellen. — Megszárujt felémétné. — Hogyan kell vizet forralni? — Sonkát, mely nagyon el van sóva. — Sósakát és labodát tölpre eltetni. — Zöld úgorkát tölpre eltetni. — Edényeket, melyekben petroleum volt, tisztítani. — Gytümoleszt eltartani. — Francia aszalt gyümölcsök. — Muskatály ízű gyümölcs. — Pénymázás tárgyakat tisztítani. — Rozsdafoltokat kiszéni. — Kittiño sonkapéz. — Előny a mosással. — Jó és olcsó talaj. — Legyeket szobából kipusztítani. — Jegét a hirtelen olvadtól megóvni. — Becsmált fűzöld, úgorka. — Friss tojás. — Friss úgorkasálatá telen. — Dohos, penészes levegővel telt helyiségek. — Ragasztó, üveg és porcellán tárgyakra. — Avas vajat helyre hozni. — Fényezett bútorok tisztítása. — A fának repedését betömni. — Cserépfizéket törhetlenné tenni. — Kártev. — Piros rizs. — Hídge narancspéz. — Ragasztó, mely a tüzet és vizet kialsítja. — Jó tisztító szer. — Ragasztópapírszöggye. — Hajkételt tisztítani. — Tölgyfa-bortól sőtőre pázoelni. — Málna- vagy szamóca-szer. — Molyirtó szer. — Szőnyegeket tisztítani. — Beszennyezett bútorhuzatot tisztítani. — Ablakragasztó feloldani. — Aranyszőrt keretek javítása. — Festett vörös bor. — Boros horók kifutóztatása. — Czirromlevel sokáig tartani. — Zavaros bort tisztázni. — Dohos pintézék tisztítása. — Boros üvegek való szurok. — Friss úgorka töltés. — Megromlott, megsavanyodott bort helyrehozni. — Rozsdafoltok. — Szőlő saját levében befőzve. — Tojást tölpre eltetni. — Szőlő sokáig eltartani. — Kittiño mosó-szer. — Vörösbőr-foltokat kiszéni. — Szőnyegek porolása telen. — Jó tapasztó füstölő kálphalka. — Ragasztó petrolium-lámpákra. — A szufereg ellen. — Tojást pótolni. — Baromfi-tenyésztés. — A baromfi betegségei. — A szalgyőreg. — A pip. — Kertészeti: Zöldeség kert. — A czikóriá-sálatá művelése. — A csigák irtása. — Földipep-tenésztés. — Csiperkógomba-tenésztés. — A vadmező-öntő-tés. — Chinai nagy vagy kenyér-tyókr. — Óriási spárga. — Kihassznált spárgágyak megújítása. — Téli saláta. — A melegfűgyak és üvegáza ablakal. — Tormatermelés. — Csiperkógombatermelés. — A fejes salátamag. — A pataféreg kiirtása. — Hónapos retek telen. — Korai burgonya. — Óriás karfiol. — Legjobb trágya. — Kerti munkák telen. — Januárban. — Februárban. — A kerti veteményeknek való talaj. — Timárser mint trágya. — A faszén a kertészetben. — Czellertermelés. — Csiperkógombatermelés a léistállóban. — Virágos és díszkert: A kerti szálya. — Szegélytenyésztés. — Új kuszónövény. — A szobanövények táplálása. — Földialha, földleveli teti pusztítás. — Legjobb trágya cseréprószák számára. — Magtörési rózák. — A myrtus fácska virágzása. — Rheum-gyomter. — Salvea argentea. — Szoba-irágok: Edény-növényeknek való föld. — A calla virágzása. — Aralia. — A virágok szaporítása. — Magtörési rezeda. — Korán virágzó jöcsint. — Kaktusz-félék. — Gyümölcsös kert: A gyümölcsfák trágázása. — A gyümölcs érését gyorsítani. — A hernyófészkek. — Férgek kiirtása. — A gyümölcsfák tisztítása. — Fatapasz. — Tiszta és kemény kerti utak. — Meddő körtefák. — Jó olívász. — Új szaporítási módja a gyümölcsfákknak. — Öreg fák átültetése. — Szőlőtöke-szaporítás. — A köszméte-bokrokot pusztító hernyó. — A fának korán virágzása. — A ribizkebokrok metszése. — Favisz helyett collodium. — Öltőgalyak szállítása. — Magtörési közméte. — Gadszár: Kételek, gyékények. — Földve ter karók. — Minden időjárásnak ellentéző máz. — Úgorka- és tökvirág. — A vakand. — A lovak patái. — Kittiño trágyaeverék. — A ragya és más hasonló bajok ellen. — Az állatok ruh-betegsége. — Szőlőtrágázás. — Új szőlőkapálási mód. — A szopós borjuk béliurugya. — Hízó sertések. — Méhek etetése. — Ha a ló megfulladott bégöreséské kap. — Zöld trágya. — Jó tejelő tehén. — Szőlőmagot olajnak használni. — A vonómárható gyótró göpöly elleni szer. — A burgonyabetegség. — Faasztalok és karók tartósságát fokozni. — Tárasdalmi szabályok. — Különböleg hasznos tudnivaló: Foltokat fehér ataszából kiszéni. — Bőr- vizeskést ellen. — Hangyát elkergetni. — Bortlapokat vizehatlanná tenni. — Minlen gazdasszonnyal ki tudnia. — Kittiño likör. — Olasz ratatia. — Zöld főzeléklet. — A kifóztó kávé. — Jó ragasztó szer. — Ablaktisztító szer. — Szines gyapjukelmék. — Melegágya üveg helyett. — Fekete sevelyesövetet. — A lábbelit vizehatlanná tenni. — A méz-vakolatot. — Ágtyollak tisztítása. — Szobalegyek kiirtása. — Jegyző-tinta. — Pincebogár-irtás. — Olcsó máz. — Fontos készülék mühelyek és gyárak számára. — Az ablaküvegek befegyása. — Régi vas- vagy farszellő tisztítani. — Vizehatlan máz papíra. — Tükör- és képerkerék. — Zöld és aranyzint. — Vas- és aczélárúkat. — Sárgáreg tárgyakat tisztítani. — Folyékony zománcz. — Jó szer a moly ellen. — Ragasztó aquariumnak számára. — Sertészirt. — Tinta-foltokat. — Szirban sült gombóc. — Vizehatlan enyv. — Gyapottal kevert vásznat. — Fekete gyapjúhárt tisztítani. — Lenyomott tükörös bársony. — Málnaszörcz ezukor nélküli. — Levegő-tisztítás betegszobában. — Olaj varró-gépek, lófegyverek stb. számára. — Finom díllikör. — Levegyszűrőző módja. — Róza-illat telen. — Kittiño almaeltartani. — Zavaros bort tisztázni. — Légepizskot. — Lámpa-borított és golyók. — Szilvát eczetbe. — Körte-sajt. — Gummi-papír. — Egészséges jóvív. — Virág-eldény tejféséből. — A sebek kiszívása. — Ólom-mérgezesek. — Almatanság. — Biztos szer a tetizsalát felismerésére. — Almatáspórtól megóvni. — Rózsaillosztó füstölő-szer. — A fának tar-tóssága. — A beteges étekesítőre vonatkozó szabályok. — Zsír betegségei. — A beteges étekesítőre vonatkozó szabályok. — Hídge bus-kivonat betegségei számára. — Készletszél-leves cseszeműk számára. — A gyökerek számára. — Hók-humurt-leves. — Parádicsomleves betegségei számára. — Üdítők: Limonádé betegségei számára. — Eper-bor. — Almavíz. — Érsítő-ital. — Rizs-víz. — Piritótt kenyérlé. — Friss gyümölcs-víz. — Arany házi szabályok: A jövedelem. — Csaldái élet és boldogság.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárban kapható, — az oszt. tartományok számára Szelenki György és k. egyet. könyvtáránál, Békeben, 1., Stefánplatz Nr. 6.

A GYAKORLATI ELMEKÓRTAN VÁZLATA.

Különös tekintettel az elmebetegre vonatkozó hazai törvényeinkre és miniszteri rendeletekre.

Irtá Dr. MORAVCSIK ERNO EMIL egyetemi m. tanár a budapesti m. kir. tud. egyetemi emlékművni klinika taná segéde, a budapesti kir. törvényeszk elmeorvos szakértője. Ára füve 1 frt 20 kr.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

LEGUJABB HÁZI TITKÁR.

MAGYAR LEVELEZŐ ÉS ÖNÜGYVÉD

vagyis elméleti és gyakorlati veszérkönyv a közeleiben előforduló mindennemű levelek, folyamodványok, kérvények, felebbezések, jogügyleti okiratok helyes szerkesztésére iparosok, kereskedők, magánállók, hivatalnokok és gazdák számára.

Szerkesztette Farkas Elek.

Kilenczedik a legújabb törvénykezésre való tekintettel teljesen átdolgozott kiadás.

Ára füve 2 frt 40 kr. Vászonba köve 3 frt.

VERA-FORRÁS

Végülösen, Zólyomgyében

Magyarország kitűnő új savanyúvize,

BRÁZAY KÁLMÁN

nagykereskedőnél és főraktárosnál Budapesten, IV. ker., Múzeum-körút 23. szám alatt

ará vidéki városokban és minden nagyobb fűszerkereskedésben valamint a forráskezelőségnél: vasut., posta- és távirda-állomás Végülés-Szaltna (Zólyomgye).

A végülési «VERA»-forrás vizét Dr. Lengyel Béla egyetemi r. tanár és az ásványvíz vegyelemező intézet igazgatója elemelte és szónavas alkalku vasas savanyúvizek találtá, amely tisztasága és nagy mennyiségű szónavas natrium, szónavas vas és szónavas méz tartalma által, a legtekintélyesebb orvosok véleménye szerint gyomorhajókmal, tulajdósgos gyomorosz, gyomoróros, gyomorfőros, idült hörg-és gégehurutnál, verszegényes (sápkör) és ebből eredő idegességnél, görvölykór, hölyghurut, hölyghomok és hölygkő stb. bajoknál igen előnyösen használható, valamint idült vizek is egyedül, borral vagy cognaknal stb. keverve, kitiűnően megfelel, a bort nem festi. A modern élvek szorint brandezett forrás, közvetlenül a trachyt-sziklákból fakad és igen bővízi; szerves anyagból és talajvizből egészen ment, s a környék lakosai embermelőkezet óta mint a legvalószínűbb gyógyvizet és idült italt élvezik. A töltögetés nem mint ilyen forrásnál vagy savanyúv- kutaknál szivattyúzás hanem közvetlen az erős lefolyás által történik. Az üvegek a lehető legjobbban vannak dugdosva és töltögetések a leggondosabb.

BUDAPEST,  BÉCS, BELGRÁD.  
Károly-laktanya.

**TELJES EGYENRÚHÁKAT**

és egyenruha nemeket es. kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egyéves önkéntesek és legénysek, nemkülönben a m. k. honvédség, népfelkelő valamint a m. k. csendőrség, pénzügyőrség, továbbá m. kir. posta-, vasút- és távírdá-tisztek, erdészek, tüzoltók és hadistanyá egyletek, minden egyenruhás testület, megyei és városi hűberek részére elegáns kiállítás és gazdag választékban szállítanak

**TILLER MÓR ÉS TESTVÉRE**

udvari szállítók, Budapest, Károly-kaszárnya.

Megrendeléseknél a rang és szak megjelölése kériatik. — Vidéki megbízások utánvétel mellett pontosan eszközöltetnek. — Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

EGYETLEN MAGYAR KÖNYVÁRUS, KI AZ 1885-1KI ORSZ. KIÁLLÍTÁSON A KEVÉS SZÁMU (110) LEGNAGYOBB KITÜNTETÉSSEL A NAGY DISZOKLEVÉLLEL LETT MEGTISZTELVE.

**RÁTH MÓR**  
KÖNYVKIADÓ-HIVATALA  
és  
KÖNYVKERESKEDÉSE  
BUDAPEST,  
Gizella-tér, a Haas-palotában  
által mindazon

EGYETLEN MAGYAR KÖNYVÁRUS, KI AZ 1873-1KI VILÁG-KIÁLLÍTÁSON A KEVÉS SZÁMU LEGNAGYOBB KITÜNTETÉSSEL A LEGFELSŐBB ELISMERÉSSEL LETT MEGTISZTELVE.

**TAN- ÉS SEGÉDKÖNYVEK,**  
melyek az egyetemeken, jogakadémiákban, középiskolákban, tanítóképezdékben, kereskedelmi- és polgári iskolákban, néptanodákban stb. használtatnak

**a lehető legjutányosabban**  
beszerezhetők. — Nagyobb megrendelések tetemes előnyökben részesülnek, vidéki megrendelések postafordultával

**a legnagyobb figyelemmel bérmentve**  
eszközöltetnek.



36. SZÁM. 1888. BUDAPEST, SZEPTEMBER 2. XXXV. ÉVFOLYAM.

Előzetes feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egyévi 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 évi 6 \* Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egyévi 8 frt keltére 4 \* Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egyévi 6 frt keltére 3 \* Kérleküldi előfizetéseket a postallal meghatározott viteldij is csatolandó

**Gewinnreichste Combination!**

**15 Ziehungen in einem Jahre,**  
die nächsten schon

am 1. September 1 Haupttreffer 15.000 Gulden ö. W.  
am 2. November 1 Haupttreffer 50.000 Gulden ö. W.  
am 2. November 1 Haupttreffer 10.000 Gulden ö. W.  
am 2. November 1 Haupttreffer 100.000 Lire Gold.

Die grösste Gewinnchance bietet die nachstehende von uns arrang. Losgruppe:

Ein 3% 100 Fros.	Ein	Ein	Ein
Serbenlos	ital. Kreuzlos	Dombanlos	öster. Kreuzlos

**Haupttreffer in den nächsten Ziehungen:**

Am 14. November Fros. 100.000 Gold. Am 14. Jänner Fros. 100.000 Gold. Am 14. März Fros. 100.000 Gold. Am 14. Juni Fros. 100.000 Gold. Am 14. August Fros. 100.000 Gold.	Am 2. November Lire 100.000 Gold. Am 1. Februar Lire 50.000 Gold. Am 1. Mai Lire 15.000 Gold. Am 1. August Lire 15.000 Gold.	Am 2. November Gulden 50.000 ö. W. Am 1. März Gulden 20.000 ö. W. Am 1. September Gulden 15.000 ö. W.	Am 1. September Gulden 15.000 ö. W. Am 2. Jänner Gulden 50.000 ö. W. Am 1. Mai Gulden 25.000 ö. W.
--	---	--	---

**Jedes Los muß gewinnen. Ein Los kann 2 Treffer machen.**

Wir erlassen diese vier vorerwähnten Lose gegen Cash coulant nach Zugewinn ober gegen 15 monatl. Raten à fl. 5.— oder gegen 23 monatl. Raten à fl. 4.—. Bei Beistellung erbiten wir die erste Rate sofort bei der ersten Ziehung. Um 20 fr. für Rückporto per Postanweisung.

**Verlosungs-Kalender und Ziehunglisten franco und gratis.**  
Bank- und Wechselgeschäft 3725

**M. J. GUTH & COMP.,**  
Wien, I., Kohlmarkt Nr. 5.

**Gewinnreichste Combination!**

**FEHÉR MIKLÓS**  
a. m. kir. államvasutak gépgyárának vezérügy-nöke és több más elsőrangú gépgyár képviselője

ajánlja leszállított áron a kizárólag nála kapható, világhírű

**EREDETI MAYER-TRIEURÖKET,**  
továbbá kitértő szerkezetű

**gabona-tisztító rostait,**  
valamint legjobbnak bizonyult, könnyű sorvetőgépeit és mindennemű ekéit.

olcsó árak és kedvező fizetési feltételek mellett.

**Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.**

Iroda, raktár és javító műhely Budapest, állói ut 25-dik szám alatt „Köztelek”

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

**A FOGÁSZAT**  
ÉS MŰTÉTEINEK RÖVID KÉZIKÖNYVE

Orvostanhallgatók és gyakorló orvosok számára.

Irtá  
**Dr. ABONYI JÓZSEF.**

104 fametszettel. Ára füzve 1 frt.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:

**UJABB**  
**EMLÉKBESZÉDEK**  
ÉS  
**TANULMÁNYOK.**

IRTA  
**TRÉFORT ÁGOSTON.**

Ára füzve 1 frt 20 kr.

Tartalom: Emlékbeszédek. Lukács Móricz. — Gróf Lónyay Menyhért. — Mignet Ferencz. — Thiers Lajos Adolf. — Guizot Ferencz és báró Eötvös József felett. — Tanulmányok. A felsőház reformjáról. — Elnöki megnyilatkozás a m. t. akadémia 1886 május 9-én tartott ünnepélyes közlésén. — Néhány szó a középiskoláról.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben, IV. egyetem-utca 4. szám megjelent és minden könyvtárban kapható:

**Zöld Könyvtár.**  
(Csinos, zöld vászonkötésű kötetekben.)

**Boross Mihály válogatott kisebb munkái.** 3 frt.  
**Fáy András eredeti meséi és aphorizmaí.** Negyedik kiadás. 1 frt 60 kr.  
**Györfly Iván. Tréfás versek.** Humorgyöngyök gyönyörűkötetű gyűjteménye. 80 kr.  
**Hufeland Kristóf Vilmos dr. Makrobiotika** vagy hogyan hosszabbíthatjuk meg életünket. Dr. Kiencke átdolgozása nyomán, ford. Kemény Fülöp. 1 frt 60 kr.  
**Jókai Mór válogatott beszédei.** Második kiadás. 1 frt 60 kr.  
Tartalom: I. A Bárdy család. — A jó öreg asszony. — A kalózkirály. — Petky Farkas leánya. — Bacsó Tamás.  
II. A Hanga. — A kázmok utódja. — Történetek egy ócska kastélyban. — Valdivia.  
**Kane a sarkutazó.** A második Grinnel-expedíció sarkutazása Dr. Kane E. K. műve után. Bevezetéssel ellátva. 1 frt 60 kr.  
**Kisfaludy Károly válogatott munkái két kötetben.** A költő arcképpel. II-ik kiadás. 1 frt 60 kr.  
Versek és elbeszélések. — Színművek.  
**Kisfaludy Sándor összes regéi.** A költő arcképpel. 1 frt 60 kr.  
Tartalom: I. Előszó. — Csobánecz. — Títika. — Somló. — Doboz Mihály és hitvese. — A szent-mihályhegyi remete. — A megbosult hitzegő. — Gyula szerelme.  
II. Kemend. — Dobronce. — Saigliget. — A somlói várszék. — Eszghvác. — Mian bán. — Frangyópa Erzsébet. — Balassa Bálint. — Viola és Pápac vagy hámis barát.

**Kaigge Adolf br. Érintkezés az emberekkel.** Fordította Nagy István. 1 frt 80 kr.  
**Kulifay Ede. Magyarország története.** A legrégebb időkől korunkig. 1 frt 60 kr.  
**Kulifay Ede. A szabadság hősei és vértanúi.** Lapok a magyar történelemből. 1 frt 60 kr.  
**Legové Ernest. Atya és fia** a tizenkilenczedik században. Fordította Feleki József. Gyermek- és serdülő-kor. Ifjú-kor. 1 frt 60 kr.  
**Mathews Vilmos dr. Hogyan boldogulunk?** Fordította és jegyzetekkel ellátta Polgár. 1 frt 60 kr.  
**Német beszédek.** Irták: Ebers György, Heyne Pál, Spielhagen Frigyes, Stifter Adalbert, Storm Ilyndar, Zachokke Henrik. 2 frt.  
**Orosz beszédek.** Első kötet. Irták Puskin S., Gogol M., Krylov J., Dosztojevskij T., Turgenyev J. — Második kötet. Irták: Gogol Miklós, Kochanovszkynd, gróf Sollohub, gróf Tolstoj I. N. — Harmadik kötet. Irtá: Turgenyev Szergejevics Iván. 2 frt.  
**Pestalozsi Henrik. Lénárd és Gertrud.** Magyarította Zsengery Samu. A szerző életrajzával. 2 frt.  
**Tündérmesék.** A legkedveltebb gyűjteményekből összeállítva. Negyedik kiadás. 80 kr.  
**Wieland. Az Abderiták.** Ford. Farkas Albert. 1 frt 40 kr.

**A LEGELSŐ MAGYAR TŰZOLTÓ.**

A tűz a legnagyobb jölteveje, de egyttal a legnagyobb ellensége is az emberiségnek. A polgárok nyugalmát, vagyonát és életét a leggyakrabban ez veszélyezteti. Orvul támad s félelmetesen, ép azért támadásaival szemben mindig készen kell állani az egyének és a társadalomnak.

Ez a szükségszerűség vezetett a rendszeres tűzoltóság szervezésére és a tűzoltó-egyesületek alakítására. Meghaladott álláspont lenne manapság igazolni a szervezett tűzoltóságok hasznát, szükségét és jelentőségét. Hazánkban, hol

fájdalom, oly fölötté gyakoriak a tüzesetek, mindegy nem szorul bizonyításra. De lehetetlen megállanunk, hogy ez alkalommal rá ne mutassunk az önkéntes tűzoltóságok nemzetgazdasági és etikai becseré.

A mai korban az emberbaráti intézmények a legmodernebb haladás jelei. Ezek közt első helyen áll az önkéntes tűzoltóság, melynek egyedüli célja és vezéreszméje a felebaráti szeretet gyakorlása: segíteni a megtámadottakon, bizalmat önteni a csüggedőkbe, reményt adni a kétségbeesőknek. S míg tagjaiban folyton a jó érzelmeket tartja ébren, egyszerűsége megeremti az összetartás és bajtársinaság érzetét. E tekintetben a demokrácia legkötőbb terjesztője.

Vész idején öreg és fiatal, szegény és gazdag, magas állású és közrendű egyaránt s ugyanazon zászló alatt gyakorolja a felebaráti szeretetet. A mentes munkájánál nincs társadalmi különbség, oda segítő karját s jó szívet viszi mindenki el.

Ez erkölcsnemesítő hatáson kívül az önkéntes tűzoltóságok a fejelemhez, föltétlen engedelmességhez és önmegtadadashoz való szoktatás, az egyén önbizalmának s józan bátorságának fölkeltése és fokozása által igazi derék embereket nevelnek a társadalomnak.

Ez a jótékony intézmény, alig husz éve, hogy meghonosult nálunk. Széchenyi Ödön gróf, a legnagyobb magyar fia, volt a megteremtője.



AZ ALCsUTHI KASTÉLY UDVARA. Képez György fényképe után rajz. Csorna Károly.